

د افغانستان اسلامي امارت د عدلیې وزارت

حکم اسلامی سمیح حکم

- قانون اجاره زمین های امارتی
- د امارتی خمکو د اجارې قانون
- طرزالعمل هیئت توزيع زمين
- راسـتنپدونکو مهاجرینو ته د
- به مهاجرین عودت کننده
- د خمکو د ویش د هیئت طرزالعمل
- طرزالعمل تنظیم امتیازات و
- د راستنپدونکو صنعتکارانو او
- تسهیلات برای صنعت کاران
- سوـداګرو لپاره د امتیازونو او
- و تاجران عودت کننده
- اسانتیاوه د تنظیمولو طرزالعمل

تاریخ نشر: (۲۳) جمادی الاولی سال ۱۴۴۶ هـ.ق
(۵) فوس سال ۱۴۰۳ هـ.ش
نمبر مسلسل (۱۴۵۸)

د خپریدونې: د ۱۴۴۶ هـ.ق کال جمادی الاولی د میاشې (۲۳)
د ۱۴۰۳ هـ.ش کال د لیندې د میاشې (۵)
پرهله پسي نمبر (۱۴۵۸)

په دې ګنه کې لاندې تقنيني سندونه چاپ شوي دي:

- ۱- د امارتي خمکو د اجاري قانون (۵۵-۱) منه.
- ۲- راستېدونکو مهاجرېو ته د خمکو د ویش د هیئت طرزالعمل (۸۵-۵۶) منه.
- ۳- د راستېدونکو صنعتکارانو او سوداکرو لپاره د امتیازونو او اسانیباوو د تنظیمولو طرزالعمل (۱۱۱-۸۶) منه پوري.

د عدلېي وزارت	د امتیاز خاوند:
مولوي محمد افضل (احمد)	مسئول چلولونکي:
۰۷۷۳۲۶۲۰۲۸	
مولوي عبدالحق (صدیقی)	مرستیاں:
۰۷۶۷۶۸۰۴۶۱	
۰۷۴۷۶۲۷۹۳۰	مدیر: محمد جان رسولی:
www.moj.gov.af	وېب سایت:

قيمت اين شماره (به اساس قرارداد):
تيراژ چاپ: (۵۰) افغانی
تعداد صفحات بشمول پشتی:
مطبعه چاپ کننده: (۶۰۰۰) جلد
(۱۱۶) صفحه
(بېیر)

آدرس: وزارت عدليه، رياست نشرات و ارتباط عامه، ناجيہ ششم - غرب قصر دارالامان.

رسمی جریده

برله پسپی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العلمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله واصحابه اجمعين.

فرمان

د امارتی خمکو د اجارې قانون د

عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله

منظوری په هکله د عالیقدر

تعالی در مورد منظوری قانون

امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی

اجاره زمین های امارتی

فرمان

شماره: (۹)

گنہ: (۹)

تاریخ: ۱۴۴۶ / ۳ / ۲۲ هـ.ق

نېټه: ۱۴۴۶ / ۳ / ۲۲ هـ.ق

مادة اول:

لومړۍ ماده:

قانون اجاره زمین های امارتی را در
۱) مقدمه، ۴) باب، ۵) فصل و
۳۷) ماده توشیح می نمایم.

مادة دوم:

دو همه ماده:

این فرمان از تاریخ توشیح
نافذ و همراه با متن قانون یاد
شده در جریده رسمي نشر گردد.
والسلام عليکم ورحمة الله وبركاته!
امیرالمؤمنین شیخ القرآن والحدیث
مولوی هبة الله اخندزاده

دغه فرمان د توشیح له نېټې خخه نافذ
او د یاد قانون د متن سره یو خای
دې په رسمی جریده کې خپور شي.
والسلام عليکم ورحمة الله وبرکاته!
امیرالمؤمنین شیخ القرآن والحدیث
مولوی هبة الله اخندزاده

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

فهرست مندرجات

کتاب

قانون اجاره زمین‌های امارتی

مقدمه

صفحه	عنوان	ماده
۵	مبنی.....	ماده اول:
۶	اصطلاحات.....	ماده دوم:
۱۰	نام اختصاری.....	ماده سوم:
۱۱	مرجع تطبیق.....	ماده چهارم:

باب اول

اجرآت و امور مربوط اجاره دهی

فصل اول

اجرآت

۱۲	اجرآت وزارت.....	ماده پنجم:
۱۵	اجرآت ریاست اجاره دهی.....	ماده ششم:
۱۶	اجرآت ریاست زراعت.....	ماده هفتم:

فصل دوم

امور مربوط اجاره دهی

۱۹	درخواست اجاره زمین‌های امارتی.....	ماده هشتم:
۱۹	اجاره بدون مزایده.....	ماده نهم:
۲۰	موانع عقد اجاره.....	ماده دهم:

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

۲۳.....	تصرفات در زمین‌های تحت اجاره.....	مادهٔ یازدهم:
۲۵.....	آباد نمودن زمین‌های امارتی.....	مادهٔ دوازدهم:
۲۶.....	معلوم نمودن مقدار بدل الاجاره.....	مادهٔ سیزدهم:
۲۷.....	شرطنامه.....	مادهٔ چهاردهم:
۲۸.....	اعلان مزایده.....	مادهٔ پانزدهم:
۲۹.....	هیئت مزایده.....	مادهٔ شانزدهم:
۳۱.....	اخذ تضمین از مستأجر.....	مادهٔ هفدهم:
۳۲.....	منظوری عقد.....	مادهٔ هجدهم:
۳۳.....	مکلفیت‌های مستأجر.....	مادهٔ نزدهم:
۳۴.....	تحویلی بدل الاجاره.....	مادهٔ بیستم:
۳۶.....	تنفیذ عقد و نظارت از تطبیق آن.....	مادهٔ بیست و یکم:
۳۷.....	اطلاع فسخ عقد قبل از اتمام مدت تعیین شده.....	مادهٔ بیست و دوم:

باب دوم

فسخ عقد اجاره، استرداد، خساره و آفات زمین اجاره شده

فصل اول

فسخ عقد اجاره

۳۹.....	حالات فسخ عقد اجاره.....	مادهٔ بیست و سوم:
---------	--------------------------	-------------------

فصل دوم

استرداد زمین‌های اجاره شده

۴۱.....	تسليم دهی دوباره زمین.....	مادهٔ بیست و چهارم:
---------	----------------------------	---------------------

۴۱.....	استرداد یک حصه یا همه زمین اجاره شده.....	مادهٔ بیست و پنجم:
---------	---	--------------------

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

فصل سوم

خساره و آفات در زمین‌های اجاره داده شده

۴۵.....	اطلاع خساره و آفات.....	ماده بیست و ششم:
۴۵.....	جبران خساره.....	ماده بیست و هفتم:
۴۷.....	رسیدگی به منازعات.....	ماده بیست و هشتم:

باب سوم

تمدید عقد اجاره و تزیید در مقدار بدل الاجاره

۴۸.....	تمدید عقد اجاره.....	ماده بیست و نهم:
۴۸.....	تزیید در مقدار بدل الاجاره.....	ماده سی ام:

باب چهارم

احکام متفرقه

۴۹.....	تمدید، تجدید و تعديل عقد.....	ماده سی و یکم:
۵۰.....	عدم سمع دعوى.....	ماده سی و دوم:
۵۰.....	انصراف برنده مزايده.....	ماده سی و سوم:
۵۱.....	تخلفات.....	ماده سی و چهارم:
۵۳.....	تعديل قانون.....	ماده سی و پنجم:
۵۴.....	ترتیب و ارائه طرز العمل ها و لواح.....	ماده سی و ششم:
۵۴.....	انفاذ.....	ماده سی و هفتم:

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ^(۱)

الحمد لله رب العلمين والصلوة والسلام على سيد المرسلين وعلى آله
واصحابه اجمعين.^(۲)

کتاب

د امارتي ځمکو د اجاري قانون

قانون اجراء زمین‌های امارتی

قانون اجراء زمین‌های امارتی بر يك مقدمه، چهار باب، پنج فصل و سی و هفت ماده مشتمل است.

مقدمه

مقدمه بر مواد مبني، اصطلاحات، نام اختصاری و مرجع تطبيق مشتمل است.

مبني ماده اول:

این قانون بر اساس فرمان شماره (۹) مئرخ ۱۴۴۶/۳/۲۸ ق. که مطابق

کتاب

د امارتي ځمکو د اجاري قانون پر یوه مقدمه، خلورو بابونو، پنځو فصلونو او اوه دېرش مادو باندي مشتمل دي.

مقدمه (سریزه)

مقدمه پر مبني، اصطلاحکاني، لنډ نوم او د تطبیق مرجع مادو باندي مشتمله ۵.

مبني لومړۍ ماده:

دغه قانون د عاليه در اميرالمؤمنين حفظه الله تعالى د ۱۴۴۶/۳/۲۸ ق. نېټي چې

(۱) ابتدأ الكتاب بالبسملة أولاً... اقتداء بالكتاب العزيز المستفتح هكذا، وعملاً بقوله -عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ-: «كل أمر ذي بال لا يبدأ فيه بذكر الله وبسم الله الرحمن الرحيم فهو أقطع». رواه الحافظ عبد القادر الرهاوي في «أربعينه». وفي رواية أبي داود والنسائي: «كل كلام لا يبدأ فيه بالحمد لله فهو أجنم» وفي رواية ابن ماجه: «كل أمر ذي بال لم يبدأ فيه بالحمد لله فهو أقطع» ورواه أبو عوانة وابن حبان في صحيحهما.

[البنيان شرح البداية، ج ۱، ص ۱۰۵، ط: دار الكتب العلمية، بيروت].

(۲) المرجع السابق.

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

د ۱۴۰۱/۸/۲ ش عالیقدر
امیر المؤمنین حفظہ اللہ تعالیٰ می باشد،
تدوین شده است.^(۳)

د ۱۴۰۱/۸/۲ ش له نپتی سره
سمون خوری د (۹) گنہ فرمان پر
اساس تدوین شوی دی.^(۳)

اصطلاحات

اصطلاحگانی

دو همه ماده:

اصطلاحات آتی در این
قانون معانی ذیل را افاده
می نماید:

په دې قانون کې راتلونکي
اصطلاحگانی لاندې معناگانی افاده
کوي:

۱- عقد اجاره: قراردادی است که
میان مؤجر و مستأجر بر منفعت
علوم در برابر عوض معلوم منعقد
می گردد.^(۴)

۱- د اجارې عقد: هغه تړون دی چې
د مؤجر او مستأجر ترمنځ پر معلوم
منفعت د معلوم عوض په بدل کې
منعقد ګپري.^(۴)

۲- مؤجر: د کرنې، او بولګولو او

۲- مؤجر: د کرنې، او بولګولو او

(۳) (أصل الحكم وإدارة الشئون أن يكون للسلطان؛ لأنَّه صاحب الإمامة الكبرى، وجميع من يعمل للعموم يكون وكيلًا عنه، لكن الوكالة قد تكون بلا واسطة كأن يقول السلطان ليُدْ: وكلك بالحكم بين الناس، ولا يرجى بجباية الأموال وحفظها، ولا يرجى بادارة الأمور السياسية، ولا يرجى بعقاب المجرمين). [شرح المجلة لمحمد خالد الأتساسي، ج ۴، جزء ۶، ص ۵۰، المادة (۱۸۰۰)، ط: مكتبة حنفيه، کويته]

(لما كان لإمام المسلمين ولاية نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفه على الرعية منوطاً بالمصالحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لمصالح الرعية؛ لأنَّ السلطان إنما أُعطي السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم). [شرح المجلة لسلیم باز، ص ۳۵، في توضیح المادة (۵۸)].

ط: مكتبة عمریه، کويته].

(وكل ما رأيت أن الله يصلح به أمر الرعية فافعله، ولا تؤخره، فإني أرجو لك بذلك أعظم الأجر وأفضل الثواب).
[كتاب الخراج للإمام أبي يوسف -رحمه الله-. ص ۲۹۹، ط: مكتبة نشر القرآن والحديث، بشاور].

(۴) (المادة: ۴۰۵) الاجارة في اللغة بمعنى للأجرة وقد استعملت في معنى الإيجار أيضاً وفي اصطلاح الفقهاء بمعنى
بيع المنفعة المعلومة في مقابلة عوض معلوم. مجلة الأحكام العدلية(ص: ۷۹).

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

زراعت، آبیاری و مالداری می باشد که زمین های امارتی (حکومتی) را به اجاره می دهد.^(۵)

۳- مستأجر: شخصی داخلی یا خارجی است که زمین های امارتی (حکومتی) را مطابق احکام این قانون شرعی به وی به اجاره داده می شود.^(۶)

۴- بدل الاجاره: عوضی است که بر اساس احکام و شرایط این قانون از طرف مستأجر به مؤجر پرداخت می گردد.^(۷)

۵- اجاره طویله: اجاره است که مدت آن از چهار سال الی (۳۰) سال باشد.^(۸)

مالداری وزارت خخه عبارت دی چې امارتی (حکومتی) ئىمكى په اجاره ورکوي.^(۵)

۳- مستأجر: هغه كورنى یا بهرنى شخص دی چې د دې شرعی قانون له حکمونو سره سم هغه ته امارتی (حکومتی) ئىمكى په اجاره ورکول كېرىي.^(۶)

۴- بدل الاجاره: هغه عوض دی چې د دغه قانون د احکام او شرایط پر اساس د مستأجر لخوا مؤجر ته ورکول كېرىي.^(۷)

۵- اجاره طویله: دا هغه اجاره ده چې موده يې له خلورو كلونو خخه بیا تر (۳۰) كلونو پوري وي.^(۸)

(۵) (المادة: ۴۰۹) الأجر هو الذي أعطى المأجور بالإجارة ويقال له أيضاً المكاري بضم الميم وموجر بكسر الجيم. مجلة الأحكام العدلية(ص: ۸۰).

(۶) (المادة: ۴۱۰) المستأجر بكسر الجيم هو الذي استأجر. مجلة الأحكام العدلية(ص: ۸۰).

(۷) (المادة: ۴۱۵) الأجر المسمى هو الأجرة التي ذكرت وتعينت حين العقد. مجلة الأحكام العدلية(ص: ۸۰).

(۸) "أى مدة كانت" إشارة إلى أنه يجوز، طالت المدة أو قصرت لكونها معلومة، ولتحقق الحاجة إليها عسى، إلا أن في الأوقاف لا تجوز الإجارة الطويلة كي لا يدعي المستأجر ملكها وهي ما زاد على ثلاث سنين وهو المختار. المبداية (ج: ۳، ص: ۲۳۰). الناشر: داراحياء التراث العربي – بيروت - لبنان

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

۶- اجاره قصیره: اجاره است که مدت آن الی سه سال باشد.^(۹)

۷- مزايدة: مرحله اجاره زمین است که مطابق احکام این قانون زمین یا ملکیت امارتی به شخصی به اجاره داده می شود که بلندترین بدل الاجاره را پیشنهاد کرده باشد.^(۱۰)

۸- شرطنامه: سندی است که در آن تاریخ آغاز و ختم اعلان اجاره، موقعیت زمین یا ملکیت قابل اجاره، نوعیت، کیفیت، مساحت و حدود اربعه، مدت اجاره، شرایط اهلیت متقاضیان اجاره و نوع و مقدار تضمین مشخص و در اختیار متقاضیان گذاشته

۶- اجاره قصیره: هفه اجاره ده چې موده بې تر دربو کلونو پورې وي.^(۹)

۷- مزايدة: د ځمکي د اجارې هفه مرحله د چې د دې قانون له حکمونو سره سم امارتی ځمکه یا ملکیت، هغه شخص ته په اجاره ورکول کېږي چې تر ټولو لوره بدل الاجاره بې وړاندیز کړې وي.^(۱۰)

۸- شرطنامه: هغه سند دی چې په هغه کې د اجارې د اعلان د پیل او پای نېته، د اجارې وړ ځمکې یا ملکیت موقعیت، نوعیت، کیفیت، مساحت او اربعه حدود، د اجارې موده، د اجارې غوبښونکو د اهلیت شرطونه او د تضمین ډول او اندازه مشخصه او د غوبښونکو په واک کې

(۹) المرجع السابق.

(۱۰)(وَلَا يَأْسِنَ بِيَتْبِعِ مَنْ يَزِيدُ) وَتَفَسِّيرُهُ مَا ذَكَرْنَا. وَقَدْ صَحَّ { أَنَّ النَّبِيَّ عَلَيْهِ الصَّلَوةُ وَالسَّلَامُ بَاعَ قَدْحًا وَحِلْسًا بِيَتْبِعِ مَنْ يَزِيدُ؛ وَلَأَنَّهُ بَيْعُ الْفُقَرَاءِ وَالْحَاجَةُ مَاسَّةٌ إِلَى نَفْعِ مَنْهُ } . فتح القدير (ج ۶ ص ۱۰.۸) ط امیر حمزه کتب خانه. (قوله لا بيع من يزيد) أي لا يكره لما قدمناه من عدم الإضرار، وقد صح «أن النبي - صلى الله عليه وسلم - باع قدحاً وحلاساً بيع من يزيد»، ولأنه بيع الفقراء، وال الحاجة ماسة إليه. البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكلمة الطوري (ج ۶ ص ۱۰.۸) ط دار الكتاب الإسلامي.

رسمي جريده

پوله پسي نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

ورکول کېرىي. ^(۱۱)

۹ - تعديل: د اجارى په مخکپنى عقد
كې د دې قانون له حکمونو سره سم
د تغيراتو رامنځته کول دي. ^(۱۲)

۱۰ - د اجارى تمدييد: د مؤجر او
مستأجر په موافقې، له مزايدې پرته د
ورئې په نرخ د دې قانون له حکمونو
سره سم د اجارى د عقد د مودې
غخول دي. ^(۱۳)

۱۱ - د اجارى د ثبت دفتر: هغه
دفتر دى چې په هغه کې د اجاره شوو

مى شود. ^(۱۱)

۹ - تعديل: ایجاد تغيرات مطابق
احكام اين قانون در عقد قبلى اجاره
است. ^(۱۲)

۱۰ - تمدييد اجاره: تمدييد
مدت عقد اجاره به موافقة مؤجر
و مستأجر، بدون مزايده به
نرخ روز مطابق احکام این قانون
می باشد. ^(۱۳)

۱۱ - دفتر ثبت اجاره: دفتری
است که در آن کمیت،

(۱۱) (وکنالک إن أمرهم بشيء لا يدرؤن أينتفعون به ألم لا، فعلمهم أن يطيعوه؛ لأن فرضة الطاعة ثابتة بنص
مقطوع به وما تردد لهم من الرأي في أن ما أمر به منتفع أو غير منتفع به لا يصلح معارضًا للنص المقطوع). [شرح
السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبة سبانانيه، كويته].

وظاهر كلامهم هنا أن السياسة هي فعل شيء من الحاكم لمصلحة يراها، وإن لم يرد بذلك الفعل دليل جزئي. البحر
الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكلمة الطوري (ج ۵ ص ۱۱) ط دار الكتاب الإسلامي.

(۱۲) (لما كان لإمام المسلمين ولإمام نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفه على الرعية منوطا
بالمصلحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لمصالح الرعية؛ لأن السلطان إنما أعطى
السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم). [شرح المجلة لسلمي باز، ص ۳۵، في توضيح
المادة (۵۸)، ط: مكتبة عمرية، كويته].

(وكل ما رأيت أن الله يصالح به أمر الرعية فافعله، ولا تؤخره، فإني أرجو لك بذلك أعظم الأجر وأفضل الثواب).
[كتاب الخراج للإمام أبي يوسف -رحمه الله-، ص ۲۹۹، ط: مكتبة نشر القرآن والحديث، بشاور].

(۱۳) وإذا أراد الآجر بإيجار ماله من آخر غير المستأجر، فليس له أن يقول (إنني أحق به من غيري؛ لأنني واسع اليد
فأجره مني)؛ لأن له عدم إيجاره أصلاً بخلاف الموقف للغلة، فإن كان لا بد من إيجاره فإيجاره من غير المستأجر
الأول تمنت إلا إن زاد عليه آخر في الأجرا، ولم يقبل الأول الزيادة فتؤجر من الآخر، من هذا ما ظهرلي تأمل (التنقيخ).
درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۶۸۱).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

کیفیت زمین‌های اجاره شده و مشخصات مؤجر و مستأجر از طرف مدیریت اجاره دهی ریاست زراعت، آبیاری و مالداری ولایت مربوطه درج و یک نقل آن هر سال به ریاست اجاره‌دهی وزارت زراعت، آبیاری و مالداری انتقال می‌گردد.

نام اختصاری

ماده سوم:

(۱) وزارت زراعت، آبیاری و مالداری، منبعد در این قانون به نام وزارت یاد می‌گردد.

(۲) ریاست عمومی سرمایه‌گذاری و اجاره‌دهی زمین‌های ریاست عمومی اداره اراضی وزارت زراعت، آبیاری و مالداری، در این قانون به نام ریاست اجاره دهی یاد می‌گردد.

(۳) ریاست تنفيذ و نظارت از تطبیق قرار دادهای ریاست عمومی

حکمو کمیت، کیفیت، د مؤجر او مستأجر خانگرني د ارونده ولايت د کرنې، او بولگولو او مالداري ریاست د اجارې ورکونې د مدیریت له خوا درج او يو نقل بې هر کال د کرنې، او بولگولو او مالداري وزارت د اجارې ورکونې ریاست ته لېردول کېږي.

لله نوم

در پیمه ماده:

(۱) د کرنې، او بولگولو او مالداري وزارت له دې وروسته، په دې قانون کې د وزارت، په نامه یادېږي.

(۲) د کرنې، او بولگولو او مالداري وزارت د اراضي عمومي ریاست د ادارې د حکمو د اجارې ورکولو او پانګونې عمومي ریاست، په دې قانون کې د اجارې ورکونې ریاست، په نامه یادېږي.

(۳) د کرنې، او بولگولو او مالداري وزارت د اراضي د ادارې د اجارې

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

اجاره دهی اداره اراضی و وزارت
زراعت، آبیاری و مالداری، در
این قانون به نام ریاست تنفیذ
یاد می‌گردد.

(۴) ریاست زراعت، آبیاری
و مالداری ولایت، منبعد در این
قانون به نام ریاست زراعت یاد
می‌گردد.

مرجع تطبیق

ماده چهارم:

وزارت زراعت، آبیاری و مالداری
مرجع تطبیق احکام این قانون
است. (۱۴)

ورکونی د عمومی ریاست د تنفیذ او
د قراردادونو له تطبیق خخه د خارنی
ریاست، په دې قانون کې د تنفیذ
ریاست په نامه یادېږي.

(۴) د ولایت د کرنې، اوپولګولو او
مالداری ریاست، په دې قانون کې له
دې وروسته د کرنې ریاست، په نامه
یادېږي.

د تطبیق مرجع

خلورمه ماده:

د کرنې، اوپولګولو او مالداری
وزارت د دې قانون د حکمونو د
تطبیق مرجع دی. (۱۴)

(۱۴) (أصل الحكم وإدارة الشئون أن يكون للسلطان؛ لأنه صاحب الإمامة الكبرى، وجميع من يعمل للعموم يكون وكيلًا عنه، لكن الوكالة قد تكون بلا واسطة كأن يقول السلطان لزید: وكلتك بالحكم بين الناس، ولاخر بمحاباة الأموال وحفظها، ولاخر بحفظ الثغور، ولاخر بإدارة الأمور السياسية، ولاخر بعقاب المجرمين). [شرح المجلة لمحمد خالد الأنصاري، ج ٤، جزء ٦، ص ٥، المادة (١٨٠٠)، ط: مكتبة حنفيه، كوبته].
وأما وزارة التنفيذ فحكمها أضعف وشروطها أقل؛ لأن النظر فيها مقصورة على رأي الإمام وتدبره، وهذا الوزير وسط بينه وبين الرعاعي والولاية يؤدي عنه ما أمر، وينفذ عنه ما ذكر، ويمضي ما حكم، وبخبر بتقليد الولاية وتجهيز الجيوش، ويعرض عليه ما ورد من مهم وتجدد من حدث ملم؛ ليعمل فيه ما يؤمر به، فهو معين في تنفيذ الأمور، وليس بوالعليها ولا متقدلا لها. الأحكام السلطانية للماوردي (ص: ٥٦) دار الحديث - القاهرة.

رسمی جریده

پورله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

باب اول

اجراآت و امور مربوط اجاره دهی

باب اول دارای فصلهای ذیل
می باشد:
فصل اول: اجراآت.
فصل دوم: امور مربوط
اجاره دهی.

فصل اول

اجراآت

فصل اول سه ماده دارد که ماده اول
آن بر پنج فقره و ماده دوم آن بر دو
فقره مشتمل است و ماده سوم آن بر
دو فقره که فقره اول آن بر هشت
جزء، مشتمل می باشد.

اجراآت وزارت

ماده پنجم:

(۱) وزارت، زمینهای امارتی قابل
اجاره را در مناطق مختلف توسط
هیئت فنی تشخیص، ثبیت و
مشخصات آن را طور منظم ترتیب

لومړۍ باب

اجراآت او د اجاره ورکونې اړوند چارې

لومړۍ باب لاندې فصلونه
لري:
لومړۍ فصل: اجراآت.
دوهم فصل: د اجاره ورکونې اړوند
چارې.

لومړۍ فصل

اجراآت

لومړۍ فصل درې مادې لري چې اوله
ماده یې پر پنځو ف quo او دوهمه ماده
یې پر دوو فقره مشتمله ده او درېيمه
ماده یې پر دوو فقره چې لومړۍ فقره
یې پر اته اجزاو مشتمله ده.

د وزارت اجراآت

پنځمه ماده:

(۱) وزارت، د اجارې ور امارتی
حکمکې د فنی هیئت په واسطه په
مخالفو سیمو کې تشخیص،
ثبتیت او مشخصات یې په منظم ډول

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

می نماید.

ترتیبوی.

(۲) وزارت، زمین‌های تشخیص و تثبیت شده قابل اجارة مندرج فقره (۱) این ماده را به منظور جلب سرمایه گذاری از طریق شعبات مرکزی و ولایتی خویش اعلان می نماید.

(۳) وزارت، مطابق احکام این قانون با در نظر داشت اندازه سرمایه گذاری و ماهیت کار، به اشخاص به اجارة قصیره و اجارة طویله می دهد.^(۱۵)

(۲) وزارت، د دی مادی په فقره کې درج شوې د اجارې وړ تشخیص او تثبیت شوې امارتی حمکې د پانګونې (سرمایه گذاری) د جلبلو په موخه د خپلو مرکزی او ولايتي شعبو له لاري اعلانوي.

(۳) وزارت، د دی قانون له حکمونو سره سم د پانګونې (سرمایه گذاری) د اندازې او د کار د ماهیت په پام کې نیولو سره په اجارة قصیره او اجارة طویله اشخاصو ته ورکوي.^(۱۵)

(۱۵) قال - رحمه الله - (ولا يزداد في الأوقاف على ثلاثة سنين) أي لا يجوز أن تزداد مدة الإجارة في الأوقاف على ثلاثة سنين خوفاً من دعوى المستأجر أنه ملكه إذا تطاولت المدة وذكر بعضهم الحيلة في جواز الزيادة على ثلاثة سنين أن يعقد عقوداً كل عقد على سنة ويكتب في الكتاب أن فلان بن فلان استأجر الوقف كذا وكذا سنة بكتنا وكذا عقداً في كل عقد سنة وذكر صدر الإسلام أن الحيلة فيه أن يرفع إلى الحاكم حتى يجيئه وكأن الصدر الشهيد - رحمه الله - يفتى بالجواز في ثلاثة سنين في الضياع إلا إذا كانت المصلحة في المنع وفي غير الضياع كان يفتى بعدم الجواز فيما زاد على سنة واحدة إلا إذا كانت المصلحة في الجواز هذا إذا لم ينص الواقف على مدة الإجارة فإن اشترط لذلك شيئاً من المدة فهو على ما شرط طال أو قصر؛ لأن شرط الواقف تراعي كالنصوص. تبيان الحقائق شرح كنز الدقائق وحاشية الشلي (ج ۵ ص ۱۰۶).

ثالثاً: أما إذا كان إيجار الوقف لأكثر من المدة المذكورة في صالح الوقف ومنفعته في ذلك متحققة بأن كان الناس لا يرغبون في استئجارها سنة وإيجارها أكثر من سنة أدر على الوقف وأنفع للقراء جاز إيجاره برأي القاضي. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۵۶۰) شرح المادة: ۴۸۴.

قال - رحمه الله - (ولا يزداد في الأوقاف على ثلاثة سنين) أي لا يجوز أن تزداد مدة الإجارة في الأوقاف على ثلاثة سنين خوفاً من دعوى المستأجر أنه ملكه إذا تطاولت المدة وذكر بعضهم الحيلة في جواز الزيادة على ثلاثة سنين أن يعقد عقوداً كل عقد على سنة ويكتب في الكتاب أن فلان بن فلان استأجر الوقف كذا وكذا سنة بكتنا وكذا عقداً في كل

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۴) وزارت، استاد اجارة زمین‌های امارتی را مطابق احکام این قانون ترتیب و به منظور تصمیم‌گیری به عالیه در امیرالمؤمنین حفظه الله تعالیٰ پیشنهاد می‌نماید و بعد از منظوری قابل اجرا می‌باشد.^(۱۶)

(۵) وزارت، در مورد تمدید عقد اجارة و تزیید بدل الاجاره به موافقة مستأجر، مطابق احکام این قانون تصامیم لازم اتخاذ می‌نماید.^(۱۷)

(۴) وزارت، د امارتی خمکود اجاری سندونه د دی قانون له حکمونو سره سم ترتیب او د تصمیم نیونې په موخه یې عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالیٰ ته وراندیز کوي او له منظوري خخه وروسته د اجراء وردي.^(۱۶)

(۵) وزارت، د دی قانون له حکمونو سره سم، د اجاری د عقد د تمدید، د بدل الاجاري د تزیید په اړه د مستأجر په موافقه، لازم تصمیم نیسي.^(۱۷)

عقد سنة وذكر صدر الإسلام أن الحيلة فيه أن يرفع إلى الحاكم حتى يجيزه وكان الصدر الشهيد - رحمه الله - يفتى بالجواز في ثلاث سنين في الضياع إلا إذا كانت المصلحة في المنع وفي غير الضياع كان يفتى بعدم الجواز فيما زاد على سنة واحدة إلا إذا كانت المصلحة. تبيان الحقائق شرح كنز الدقائق وحاشية الشلبي (ج ۳ ص ۵۱۴) ط مكتبة الحرمين كوبته.

وفي فتاوى الكازروني عن شيخه حنيف الدين المرشدي: وأما أراضي بيت المال فإطلاقهم يقتضي جوازها مطلقاً. وأيضاً اتساعهم في جواز تصرف الإمام فيها بيعاً وإقطاعاً يفيده اه ملخصاً، لكن في حاشية الرملاني أنها مثل عقار اليتيم. قال في الحامدية والوجه ما قاله اه الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۶ ص ۶).

(۱۶) سلطة التصرف في بيت مال المسلمين لل الخليفة وحده أو من ينوبه (۲). وذلك لأن الإمام نائب عن المسلمين فيما لم يتعين المتصرف فيه منهم وكل من يتصرف في شيء من حقوق بيت المال فلا بد أن يستمد سلطته في ذلك من سلطة الإمام. الموسوعة الفقهية الكويتية (ج ۸ ص ۲۴۴).

(۱۷) (المادة ۴۳۹) لو تقاولا بعد العقد على تبديل البدل، أو تزويده، أو تزيله يعتبر العقد الثاني. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۷۸).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

اجراات ریاست اجاره

دھی

ماده ششم:

(۱) ریاست اجاره‌دهی، اسناد متقاضیان اجارة زمین‌های امارتی را ارزیابی نموده و بعد از تأیید مقام وزارت، پیشنهاد اجاره دهی آن را جهت ارائه به حضور عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى ترتیب می‌نماید. در این صورت پیشنهاد به امضای وزیر وزارت زراعت، آبیاری و مالداری به حضور عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى تقدیم می‌گردد. (۱۸)

د اجارې ورکونې ریاست

اجراات

شپړمه ماده:

(۱) د اجارې ورکونې ریاست، د امارتی حمکو د اجارې د غوبنستونکو سندونه ارزوی او د وزارت د مقام له تأیید خخه وروسته یې د اجارې ورکونې وراندیز د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى حضور ته د وراندې کولو په موخه ترتیبوی. په دې صورت کې وراندیز د کرنې، او بولګولو او مالداری وزارت د وزیر په لاسلیک عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى حضور ته وراندې کېږي. (۱۸)

(قوله: قيل يعقد ثانياً) أي مع المستأجر الأول كما نبه عليه بعده قوله به أي بأجر المثل، والمراد أنه يجدد العقد بالأجرة الزائدة والظاهر أن قبول المستأجر الزيادة يكفي عن تجديد العقد. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتر) (ج ٤ ص ٤٠٤).

قال ابن عابدين: والظاهر أن قبول المستأجر الزيادة يكفي عن تجديد العقد. الموسوعة الفقهية الكويتية (ج ٤٤ ص ١٨١).

(۱۸) (لما كان لإمام المسلمين ولایة نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفه على الرعية منوطاً بالملائحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لمصالح الرعية؛ لأن السلطان إنما أعطى السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم). [شرح المجلة لسلیمان باز، ص ۳۵، في توضیح المادة (۵۸)، ط: مکتبه عمریه، کویته].

رسمی جریده

پورله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۲) ریاست اجاره‌دهی، از جریان تطبیق عقود اجاره زمین‌های امارتی نظارت نموده و در این مورد به مقام‌های ذیصلاح گزارش ارائه می‌نماید.^(۱۹)

اجراات ریاست زراعت

ماده هفتم:

(۱) ریاست زراعت در ساحة مربوطه مطابق احکام این قانون در زمینه اجاره زمین‌های امارتی، اجراات ذیل را انجام می‌دهد:

۱- پیشنهاد تعیین هیئت فنی به مقام وزارت به منظور تعیین نقشه، عالیم ظاهري، درجات، مساحت و نرخ ابتدائي زمین‌های امارتی قابل اجاره.

۲- ثبت زمین‌های امارتی قابل اجاره در دفتر ثبت اجاره و در بانک

(۲) د اجارې ورکونې ریاست، د امارتی ځمکو د اجارې د عقدونو د تطبیق له بهير خخه خارنه کوي او په دي هکله ذیصلاح مقاماتو ته راپور وړاندې کوي.^(۱۹)

د کرنې ریاست اجراات

اوومه ماده:

(۱) د کرنې ریاست، په اړوند ساحه کې د دي قانون له حکمونو سره سم، د امارتی ځمکو د اجارې په برخه کې لاندې اجراات ترسره کوي:

۱- د اجارې ور امارتی ځمکو د نقشې، ظاهري نښو، درجو، مساحت او ابتدائي نرخ د تعیین په منظور، د وزارت مقام ته د فني هیئت د تاکلو وړاندیز.

۲- د اجارې د ثبت په دفتر او د ځمکو په بانک کې د اجارې ور

(وكل ما رئيت أن الله يصلح به أمر الرعية فافعله، ولا تؤخره، فإني أرجو لك بذلك أعظم الأجر وأفضل الثواب).
[كتاب الخراج للإمام أبي يوسف -رحمه الله-، ص ۲۹۹، ط: مكتبة نشر القرآن والحديث، بشاور].

(۱۹) العاشران يباشر بنفسه مشارفة الامور وتصفح الاحوال؛ ليهض بسياسة الامة وحراسة الملة، ولا يغول على التفويض تشاغلا بلذة او عبادة، فقد يخون الامين ويغش الناصح. الاحكام السلطانية للماوردي (ص: ۴۱-۴۰).

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

زمین‌ها.

۳- ترتیب، اعلان و توزیع
شرطname.

۴- تحلیل و ارزیابی اسناد و
طرح‌های تجاری متقاضیان اجارة
زمین‌های امارتی.

۵- تنظیم امور مربوط به جلسات
مزایده اجارة زمین‌های امارتی و اعلان
برنده.

۶- ترتیب مسوده اسناد
اجارة زمین‌های امارتی
و ارسال آن به ریاست
سرمایه‌گذاری جهت طی مراحل
بعدی.

۷- ترتیب تعریفه (سند تحویلی) و
سپردن آن به مستأجر جهت تحویلی
بدل الاجاره.

۸- رسیدگی اولیه به حل منازعات
مربوط به اجارة زمین‌های امارتی و در
صورت ضرورت ارائه گزارش آن به
مرجع مربوط. ^(۲۰)

امارتی حمکو ثبتول.

۳- د شرطnamه ترتیب، اعلان او
و پسل.

۴- د امارتی حمکو د اجاره
غوبستونکو د سندونو او سوداگریزو
طرحو تحلیل او ارزول.

۵- د امارتی حمکو د اجاری د
مزایدې په مجلسونو پوري د اپوندو
چارو تنظیمول او د ګټونکی اعلانوں.

۶- د امارتی حمکو د اجاری د
سندونو د مسودې ترتیب او د نورو
پړاوونو د تېرولو په موخه یې د
پانګونې (سرمایه گذاری) ریاست ته
لېږل.

۷- د بدل الاجاری د تحویلولو په
منظور د تعریفی (د تحویلولو سند)
ترتیب او مستأجر ته ورکول.

۸- د امارتی حمکو په اجارې پوري
د اپوندو شخرو حل ته لومړنې
رسیدگی او د ارتیا په صورت کې یې
اپوندې مرجع ته راپور ورکول. ^(۲۰)

(۲۰) (وکذلک إن أمرهم بشيء لا يدرؤن أينتفعون به ألم لا، فعلمهم أن يطيعوه؛ لأن فرضة الطاعة ثابتة بنص
مقطوع به). [شرح السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبة سبحانیه، کويته].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۲) طرح های تجاری مذکور در جزء ۴ فقره (۱) این ماده، آن است که توسط مستأجر، برنامه ریزی استفاده از زمین، مصارف و سایر مشخصات همراه با جدول زمانی مشخص، مطابق با شرایط این قانون تخمین شده باشد.

فصل دوم

امور مربوط اجاره دهی

در این فصل پانزده ماده است که ماده دوم آن دو جزء، ماده سوم آن سه فقره که فقره اول آن سه جزء و فقره دوم آن چهار جزء دارد، ماده چهارم آن سه فقره، ماده پنجم آن چهار فقره، ماده ششم آن سه جزء، ماده هفتم آن دو فقره، ماده هشتم آن سه فقره، ماده نهم آن سه فقره،

(۲) د دی ماده د (۱) فقری په ۴ جزء کې یادې د سوداگریزې طرحی هغه دی چې د مستأجر له خوا د ئىمكى د کارولو تخطيط، لىكتونه او نور مشخصات له خانگری تقسیم اوقات سره د دی قانون له شرایط سره سم اپکل شوي وي.

دوهم فصل

د اجاره ورکونې ارونند چارې

په دې فصل کې پنځلس مادې دی چې دوهمه ماده یې دوه اجزاء، درېیمه ماده یې درې فقری چې لوړۍ فقره بې درې اجزاء او دوهمه فقره بې خلور اجزاء لري، خلورمه ماده بې درې فقری، پنځمه ماده یې خلور فقری، شپږمه ماده یې درې اجزاء، اوومه ماده بې دوې فقرې، اتمه ماده بې درې فقرې، نهمه ماده

(أجمع العلماء على وجوب طاعته في جميع الأمور مما ليس بمعصية، وإن كان مما يشق ويكرهه النفوس، فإذا أمر الوالي من المباحثات وجب طاعته فيه وحرمت المخالفه). [أحكام الأرضي لمحمد علي المهاجري، ص ۹۷، ط: مكتبة الملك الفهد، رياض].

(وحيثئذ تُصبح القوانين والتکاليف التي تصدر عن الحاكم واجبة التنفيذ). [الفقه الإسلامي وأدلته، ج ۸، ص ۶۱۹، ط: أمير حمزه كتب خانه، كويته].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

مادة دهم آن دو فقره، مادة
دوازدهم آن دو فقره که فقره اول
آن سه جزء دارد، مادة سیزدهم
آن پنج فقره و مادة چهاردهم
آن دو فقره دارد.

درخواست اجاره زمین‌های

امارتی

مادة هشتم:

متقاضی اجاره زمین‌های امارتی،
درخواست مربوط را به وزارت یا
ریاست زراعت ولایتی ارائه می‌نماید
که زمین امارتی مورد نظر در آن قرار
دارد.^(۲۱)

اجاره بدون مزایده

مادة نهم:

وزارت می‌تواند، با نظرداشت
نیاز‌های متقاضی، مطابق احکام
این قانون، زمین‌های امارتی را در

بی دری فقری، لسمه ماده بی دری
فقری، دولسمه ماده بی دری فقری
چی لومپی فقره بی دری اجزاء لری،
دیارلسمه ماده بی پنهانه فقری او
خوارلسمه ماده بی دری فقری لری.

د امارتی څمکو د اجارې

غوبنتنليک

اتمه ماده:

د امارتی څمکو د اجارې غوبنتونکي
اړوند غوبنتنليک، وزارت یا د هغه
ولايت د کرنې ریاست ته وړاندې
کوي چې د نظر وړ امارتی څمکه په
هغه کې قرار لري.^(۲۱)

له مزایدې پرته اجاره

نهمه ماده:

وزارت کولای شي، د غوبنتونکي
اړتیاوو ته په کتو سره، د دې قانون له
حکمونو سره سم، امارتی څمکې په

(۲۱) على ما روی «أن النبي - صلی الله علیه وسلم - مربعد فساومه ولم يشتره فاشتراه آخر فأعتعقه». الحديث، وهذا؛ لأن بيع المزايدة لا يأس به على ما روی «أن النبي - صلی الله علیه وسلم - باع قعبا وحلسا ببيع من يزيد» وصفة بيع المزايدة أن ينادي الرجل على سلطته بنفسه، أو بناته ويزيد الناس بعضهم على بعض فما لم يكف عن النداء فلا يأس للغير أن يزيد وإذا ساومه إنسان بشيء فكف عن النداء ورضي بذلك فحينئذ يكره للغير أن يزيد ويكون هذا استياما على سوم الغير. المبسوط للسرخي (ج ۱۵ ص ۷۶).

رسمي جريده

پوله پسي نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

حالات ذيل بدون مزايده به اجاره
دهد:

۱- ضرورت فوري برای تطبيق کار
موجود باشد که تأخير آن يك يا چند
مورد (صحت، امنيت و داريي عامه)
را با تهديد غير قابل کنترول مواجه
مي کند. (۲۲)

۲- تشخيص شده باشد که
مرحله مزايدة رقابتی جنبه عملی
ندارد. (۲۳)

لاندي حالتونو کي له مزايدې پرته په
اجاره ورکري:

۱- د کار د تطبيق لپاره بېرنى اړتیا
شتون ولري چې ځنډول يې يو يا
څو موارد (روغتیا، امنیت او عامه
شتمنی) له نه کابو کېدونکي ګواښ
سره مخامنځ کوي. (۲۲)

۲- دا تشخيص شوې وي چې د
رقابتی مزايدې مرحلې عملی بنه نه
لوري. (۲۳)

موانع عقد اجاره

ماده دهم:

(۱) عقد اجاره زمينهای امارتی
با اشخاص ذيل صورت گرفته
نمیتواند:

د اجاري د عقد موانع

لسمه ماده:

(۱) د امارتی خمکو د اجاري عقد له
لاندي اشخاصو سره نه شي ترسره
کېداي:

(۲۲) لما كان لإمام المسلمين ولاية نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفه على الرعية منوطاً بالملائحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لمصالح الرعية؛ لأنَّ السلطان إنما أعطى
السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم. [شرح المجلة لسلمي باز، ص ۳۵، في توضيح
المادة (۵۸)، ط: مكتبة عمرية، كويته].

(۲۳) (سئل) في أرض ميرية سليخة أذن وكيل السلطان عن نصره لزيد بأن يعمريها عمارة لفسسه وجعل عليه في كل
سنة مبلغًا من الدرارم هو قدر أجراً مثلاً وفي ذلك حظ ومصلحة لجهة الميري لتعطلاها وعدم من يرغب فيها سوى
زيد فهل صح ذلك؟

(الجواب) :نعم. العقود الدرية في تنقیح الفتاوى الحامدية (ج ۲ ص ۱۰۳).
وكيل ما رأيت أن الله يصلح به أمر الرعية فافعله، ولا تؤخره، فإني أرجو لك بذلك أعظم الأجر وأفضل الشواب.
[كتاب الخراج للإمام أبي يوسف -رحمه الله-، ص ۲۹۹، ط: مكتبة نشر القرآن والحديث، بشاور].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

۱- نداشتن اهلیت عقد
اجاره. ^(۲۴)	۱- د اجاره د عقد د اهلیت نه
درلودل. ^(۲۴)
۲- نداشتن توان مالی لازم. ^(۲۵)	۲- ور مالی توان نه درلودل. ^(۲۵)
۳- شخص ممنوع التصرف. ^(۲۶)	۳- ممنوع التصرف شخص. ^(۲۶)
(۲) زمین‌های ذیل به اجاره داده
نمی‌شود:	(۲) لاندی چمکی په اجاره نه شی
ورکول کېدای:
۱- ساحات حفاظت شده، جنگلات
و منابع قدرتی. ^(۲۷)	۱- ساتل شوی ساحات، چنگلونه او
قدرتی سرچینی. ^(۲۷)

(۲۴) (المادة ۴۴): يشترط في انعقاد الإجارة أهلية العاقدين يعني كونهما عاقلين مميزين. لذلك لا تنعقد إجارة المجنون والصبي غير المميز كالبائع. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۹۶).

(مادة ۲۱۹) العقد الباطل هو ما ليس مشروعًا لاً أصلًا ولاً وصفاً أي ما كان في ركنه أو في محله خلل بأن كان الإيجاب والقبول صادرين ممن ليس أهلاً للعقد أو كان المحل غير قابل لحكم العقد. مرشد الحيران إلى معرفة أحوال الإنسان (ص: ۳۶).

(۲۵) فأما إذا بلغ عاقلاً، فلا حجر عليه بعد ذلك على ما قال أبو حنيفة - رحمة الله -: الحجر على الحرباطل، ومراده إذا بلغ عاقلاً، وحكي عنه أنه كان يقول: لا يجوز الحجر إلا على ثلاثة على المفتي الماجن، وعلى المتطلب الجاهل، وعلى المكارى المفلس؛ لما فيه منضرر الفاحش إذا لم يحجر عليهم، فالمفتي الماجن يفسد على الناس دينهم والمتطلب الجاهل يفسد أبدائهم، والمكارى المفلس يتلف أموالهم فيمتنعون من ذلك دفعاً للضرر. الميسوط للسرخي (ج ۲۴ ص ۱۵۷).

(۲۶) المرجع السابق.

(۲۷) وعلى هذا قالوا: لا يجوز للإمام أن يقطع ما لا غنى بال المسلمين عنه كالملح والأبار التي يستقي الناس منها لما ذكرنا. (لما ذكرنا) ش: وأشار به إلى قوله: فتعلق حقهم بها، ولا نعلم فيه خلافاً، وروى الترمذى وأبوداود - رحمهما الله - من حديث ثعامة بن شراحيل عن سفي بن قيس، عن شمیر بن عبد المدان، عن أبيض بن حمال: «أنه وفد إلى النبي - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فاستقطعه الملح الذي بمأرب، فقطعه فلما أن ولَّ قال رجل من المجلس: أتدري ما قطعت له؟ إنما قطعت له الماء العد. قال: فانتزع منه». البقايا شرح الهدایة (ج ۱۲ ص ۲۹۲).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

- ۲- ساحتی که آثار تاریخی و معادن در آن موجود باشد.^(۲۸)
- ۳- ساحتی که اجاره دادن آن در قوانین نافذه که از طرف عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی تو شیح شده باشد، ممنوع شمرده شده باشد.^(۲۹)
- ۴- ساحتی که در وقت اجاره دادن تحت اجرای پلانهای وزارت‌ها و سایر ادارات باشد.^(۳۰)
- (۳) زمین‌های امارتی برای فعالیت‌های به اجاره داده نمی‌شود که در قوانین نافذه که از طرف عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی تو شیح شده باشد، منع شده است.^(۳۱)
- ۲- همه ساحی چې تاریخي اثار او معدنونه پکې شتون ولري.^(۲۸)
- ۳- همه ساحی چې د اجارې ورکول بې په نافذه قوانينو کې د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی له خوا تو شیح شوي وي، ممنوع ګنيل شوي وي.^(۲۹)
- ۴- همه ساحی چې د اجارې ورکولو پر مهال د وزارتونو او نورو ادارو د پلانونو تر اجراء لاندې وي.^(۳۰)
- (۳) امارتی ځمکې د هفو فعالیتونو لپاره په اجاره نه ورکول کېږي چې په نافذه قوانينو کې چې د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی لخوا تو شیح شوي وي، منع شوي دي.^(۳۱)

(۲۸) (وكل ما رأيت أن الله يصلح به أمر الرعية فافعله، ولا تؤخره، فإني أرجو لك بذلك أعظم الأجر وأفضل الثواب). [كتاب الخراج للإمام أبي يوسف -رحمه الله-، ص ۲۹۹، ط: مكتبة نشر القرآن والحديث، بشاور].

(۲۹) المرجع السابق.

(۳۰) المرجع السابق.

(۳۱) (أجمع العلماء على وجوب طاعته في جميع الأمور مما ليس بمعصية، وإن كان مما يشق ويكرهه النفوس، فإذا أمر الوالي من المباحثات وجب طاعته فيه وحرمت المخالفه). [أحكام الأرضي لمحمد علي التهانوي، ص ۹۷، ط: مكتبة الملك الفهد، رياض].

(وحينئذ تُصبح القوانين والتکاليف التي تصدر عن الحاكم واجبة التنفيذ). [الفقه الإسلامي وأدلته، ج ۸، ص ۶۱۹، ط: أمير حمزه كتب خانه، كويته].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

تصرات در زمین‌های تحت

تر اجاری لاندی څمکو کې

اجاره

مادهٔ یازدهم:

(۱) اگر مستأجر در زمین امارتی که به اجاره گرفته است بدون موافقه مؤجر، تأسیسات احداث و یا سایر اصلاحات در آن نموده باشد، پس از ختم مدت عقد اجاره، مؤجر در مورد آن مسئولیت ندارد. ^(۳۲)

(۲) اگر مستأجر در زمین امارتی که به اجاره گرفته است، تأسیساتی را احداث نموده باشد که مؤجر به آن ضرورت نداشته باشد، در این صورت مستأجر بعد از ختم مدت عقد اجاره، زمین اجاره

تصرات

یوولسمه ماده:

(۱) که مستأجر په هغې امارتی څمکه کې چې په اجاره بې اخیستې ده د مؤجر له موافقې پرته تأسیسات جوړ او یا نور اصلاحات بې کړي وي، د اجاری د عقد د مودې تر پای ته رسیدو وروسته، مؤجر د هغو په اړه مسئولیت نه لري. ^(۳۲)

(۲) که مستأجر په هغې امارتی څمکه کې چې په اجاره بې اخیستې ده داسې تأسیسات جوړ کړي وي چې مؤجر ورته اړتیا ونه لري، په دې صورت کې مستأجر د اجاری د عقد د مودې تر پای ته رسیدو وروسته، اجاره شوې څمکه له

(وکذلک إن أمرهم بشيء لا يدرؤن أينتفعون به ألم لا، فعلمهم أن يطعنوه؛ لأن فريضة الطاعة ثابتة بنص مقطوع به). [شرح السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبة سبحانية، كويته].

(۳۲) رجل استأجر جهات وقف من ناظر شرعی وعمرها ولم يكن الناظر أذن له في شيء من ذلك فهل تلزم العمارة جهة الوقف حيث يأذن الناظر له في ذلك أم لا أو هل للناظر الرجوع بذلك على المستأجر المذكور وما الحكم في ذلك؟ فأفقي سيدى الجد شيخ مشايخ الإسلام بأن العمارة المذكورة لا تلزم جهة الوقف والناظر مخير بين أن يتملكها لجهة الوقف بقيمتها مقلوبة أو يكلف المستأجر بقلعها وتسوية الوقف فيفعل الأئفع للوقف والله أعلم (لسان الحكم).

درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۶۱۵) في شرح المادة (۵۳۱).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

شده را مطابق شرطname، به مؤجر
تسلیم می‌نماید.

(۳) اگر در حالت مندرج
فقروه (۲) این ماده در قلع
تأسیسات احداث شده، به زمین اجاره
شده امکان رسیدن ضرر
وجود داشته باشد، به مؤجر اختیار
است، یا به مستأجر قیمت مقلوع و
یا اجازه قلع را می‌دهد و اگر به زمین
ضرر نباشد پس به مستأجر اختیار
است. (۳۳).

شرطname سره سم، مؤجر ته
تسلیموی.

(۳) که د دی مادی د (۲) فقری په
درج شوی حالت کې د جورو شوو
تاسیساتو په قلع کې اجاره شوی
خمکی ته د ضرر د رسیدو امکان
شتون ولري مؤجر ته اختیار دی، یا
به مستأجر ته د مقلوع قیمت او یا به
دلع اجازه ورکوی او که خمکی
ته ضرر نه و بیا مستأجر ته اختیار
دی. (۳۳).

(۳۳) (المادة ۵۳۱) لوأحدت المستأجر بناء في العقار المأجور أو غرس شجرة فالاجر مخير عند انقضاء مدة الإجارة إن شاء قلع البناء أو الشجرة وإن شاء أبقى ذلك وأعطى قيمته كثيرة كانت أم قليلة.

أنه لوأحدت المستأجر في العقار الذي استأجره على أن ينشئ فيه بناء أو يغرس شجرة أو ذرقة (وهو نوع من النبات) أو نوعا آخر مما يغرس للثمر أو للورق وليس له نهاية معلومة أو كان له نهاية بعيدة كقصب السكر كان المؤجر عند انقضاء مدة الإجارة مخيرا على الأوجه الثلاثة الآتية:

۱ - للأجر أن يقيي الشجر أو الذرقة مثلاً لأنه لما كان صاحب الأرض فله أن يقييه بأجر أو بلا
أجر على سبيل الإعارة، قال الزيلعي لأن الحق لرب الأرض فإذا رضي باستمراره على ما كان بأجر أو بغير أجر كان له ذلك. انتهى ..

۲ - وله هدم البناء وقلع الشجر أو الذرقة واستلام المأجور فارغا وتسوية الأرض وليس للمستأجر إبقاء البناء أو الشجر
في حال عدم رضاه الأجر بقيائه (رد المحتر) لأنه لما كان على المستأجر إعادة المأجور إلى الأجر عند انقضاء مدة الإجارة
وتسلیمه إياه فارغا كما أخذنه فيجب عليه قلع ما حدث في المأجور من البناء أو الشجر إذا لم يرض الأجر بقيائه لأنه
لما لم يكن للشجر أو البناء نهاية معلومة فبمقابلة بأجرة أو بلا أجرا بقاء دائميا مما يضر بالآجر ...

۳ - إذا كان هدم البناء أو قلع الشجر مضرا بالعقار المأجور مثلاً فالآجر إبقاء الشجر أو البناء وإعطاء قيمة مستحقة
للقلع يوم الخصومة إلى المستأجر سواء أكانت قليلة أو كثيرة وسواء أرضي المستأجر بذلك أولم يرض ويتملكتها بالرغم
عنه لأنه لما كان القلع مضرا بالأرض وبذلك يتضرر المؤجر. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام
(ج ۱ ص ۶۱۲-۶۱۳).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

آباد نمودن زمین‌های امارتی

مادهٔ دوازدهم:

(۱) مدت آبادی زمین امارتی

اجاره شده، در عقد اجاره مشخص
می‌شود.

(۲) مدت آبادی زمین امارتی

اجاره شده، از تاریخ
سپردن ساحه به مستأجر محاسبه

می‌شود.^(۳۴)

(۳) اگر مستأجر به سبب اعتذار

معقول نتواند که زمین اجاره شده را

در مدت معینه مطابق عقد اجاره
استفاده نماید، مؤجر حالت کمی و

کیفی شخص متضرر را جهت
تصمیم‌گیری به مقام ذیصلاح پیشنهاد

نماید.^(۳۵)

د امارتی خمکو آبادول

دولسمه ماده:

(۱) په اجاره اخیستل شوې امارتی
خمکې د آبادولو موده، د اجارې په
عقد کې مشخص کېږي.

(۲) په اجاره اخیستل شوې امارتی
خمکې د آبادولو موده، مستأجر ته د
ساحې د سپارلو له نېټې خخه محاسبه
کېږي.^(۳۶)

(۳) که مستأجر د معقولو عذرونو له
امله ونه شي کولای چې په تاکل
شوې موده کې اجاره شوې خمکه د
اجارې له عقد سره سمه وکاروی،
مؤجر دې د منضرر شخص کمی او
کیفی حالت ذیصلاح مقام ته د
تصمیم نیونې لپاره وراندیز کړي.^(۳۷)

(۳۴) (و) تصح إجارة أرض (البناء والغرس) وسائر الانتفاعات كطبع آخر وخفف ومقبلاً ومراحاً حتى تلزم الأجارة بالتسليم أمكن زراعتها أم لا بحر.

(قوله أمكن زراعتها أم لا) هنا فيما لم يستأجرها للزراعة، فلو لم يأت من إمكانه كما مرر يأتي فتنية.

الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۶ ص ۳۰).

(۳۵) (المادة ۴۳۹) لو تقاولاً بعد العقد على تبديل البدل، أو تزييده، أو تزيله يعني لو تقاول العقدان بعد عقد الإيجار على تبديل البدل، أو تزييده، أو تزيله انفسخ العقد الأول واعتبر العقد الثاني أما إذا عقد العقد مرتين بلا تبديل بدل الإجارة، أو تزييده، أو تزيله فالعقد الثاني لغو (انظر شرح المادة ۱۷۶). درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۷۸).

رسمی جریده

پورله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۴) مدت آبادی زمین در مدت عقد اجاره زمین شامل می باشد و مستأجر بدل الاجاره را بعد از پایان تاریخ آبادی زمین اداء می نماید. (۳۶)

البته بدل الاجاره از تاریخ تسلیمی زمین بر مستأجر حساب می گردد.

معلوم نمودن مقدار

بدل الاجاره^(۳۷)

ماده سیزدهم:

مقدار بدل الاجاره زمین امارتی قابل اجاره با نظرداشت نوعیت، موقعیت، درجه و طرز استفاده آن به ترتیب

(۴) د حمکی د ابادولو موده د اجاری د عقد په موده کې شامله ده او مستأجر به بدل الاجاره د حمکی د آبادولو د نېتې تر پای ته رسپدو وروسته ادا کوي. (۳۶)

البته بدل الاجاره د حمکی د تسلیم له نېتې خخه په مستأجر باندی حسابپری.

د بدل الاجاري د اندازي

معلومول^(۳۷)

دیارلسمه ماده:

د اجاری ور امارتی حمکی د بدل الاجاري اندازه د هغې د نوعیت، موقعیت، درجې او د استفادې چول ته په کتلو سره، په لاندې ترتیب

(۳۶) (و) تصحیح إجارة أرض (للبناء والغرس) وسائر الانتفاعات كطبخ أجر وخرف ومقيلًا ومرحاً حتى تلزم الأجراة بالتسليم أمكن زراعتها أم لا بحر. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۶ ص ۳۰).

(المادة ۴۷۳) يعتبر ويراعى كل ما اشترطه العاقدان في تعجيل الأجراة وتأجيلها. أي أنه يجب أن يعتبر ويراعى كل ما اشترطه العاقدان من تأجيل الأجراة أو تقسيطها أو تأجيلها (الطوري) درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۵۴۱).

(۳۷) (المادة ۴۴۹) يلزم تعيين المأجور بناء عليه لا يصح إيجار أحد الحانوتين من دون تعيين أو تمييز. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۵۰۲).

(مادة ۴۷۳) يشترط لصحة الإجارة رضا العاقدين وتعيين المؤجر وملوحة المنفعة بوجه لا يفضي إلى المنازعه وبين مدة الانتفاع وتعيين مقدار الأجراة إن كانت من النقود وتعيين قدرها ووصفها إن كانت من المقدرات فإن اختل شرط من شرائط الصحة المذكورة فسدت الإجارة. مرشد الحيران إلى معرفة أحوال الإنسان (ص: ۷۶).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

ذیل مشخص و به مزایده گذاشته
می شود: ^(۳۸)

۱- نرخ گیری اولیه از سه منبع
(اهل خبره، دفتر رهنماei معاملات
منطقه و مردم منطقه) ذریعه سه
استعلام جداگانه، در صورتی که
رنماei معاملات موجود نباشد، به دو
منبع باقی مانده اکتفا می شود.

۲- مشخص کردن اوسط نرخ های
گرفته شده. ^(۳۹)

۳- درج نمودن نرخ اوسط به دست
آمده در شرطname.

مشخص او مزایدی ته وراندی
کېرىي: ^(۳۸)

۱- له دربو منابعو (اهل خبره، د
سیمې د معاملو د لارښونو له دفتر او
د سیمې له خلکو) خخه د دربو پلوا
استعلامونو په ذریعه د لوړنې نرخ
اخیستل، چېرته چې رهنماei معاملات
نه وي په پاته دوو اکتفاء کېرىي.

۲- د اخیستل شوو نرخونو د اوسط
مشخص کول. ^(۳۹)

۳- په شرطname کې د لاسته راغلي
اوسط نرخ درج کول.

شرطname

ماده چهاردهم:

(۱) شرطname با نظر داشت
احکام این قانون از طرف ریاستهای
زراعت و اجاره‌دهی ترتیب

شرطname

خوارلسمه ماده:

(۱) د کرني او د اجاره ورکولو
ریاستونو له لوري شرطname ددي
قانون د احکامو په پام کې نیولو سره

(۳۸) (المادة ۴۵۰): يشترط أن تكون الأجرة معلومة. يشترط لصحة الإجارة أي عدم فسادها أولاً أن تكون الأجرة معلومة تماماً قدرها ونوعها. در الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۵۰۳).

(۳۹) مطلب لا يصح إيجار الوقف بأقل من أجرة المثل إلا عن ضرورة (قوله: فلا يجوز بالأقل) أي لا يصح إذا كان بغير فاحش كما يأتي قال في جامع الفصولين إلا عن ضرورة وفي فتاوى الحانوتى شرط إجارة الوقف بدون أجرة المثل إذا نابتة نائبة أو كان دين: اه الدرالمختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۴ ص ۴۰۲).

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

ترتیبی. (۴۰)

می گردد. (۴۰)

(۲) متقاضی اجاره وقتی در مزایده اشتراک کرده می تواند که در ميعاد تعیین شده در شرطname حاضر شود و بعد از ميعاد معینه شرطname درخواست وی اخذ نمی گردد. (۴۱)

اعلان مزایده

ماده پانزدهم:

(۱) ریاست اجاره دهی و ریاست زراعت ولایت مربوط، اعلان مزایده اجاره زمین های امارتی را از طریق وسائل ممکنه به اعلان می سپارد. (۴۲)

(۲) اجاره غوبنستونکی هفه مهال په مزایده کې گلدون کولای شي چې د شرطname په تعیین شوې موده کې حاضر شي او د شرطname له ټاکلې مودې وروسته بې غوبنسته نه اخیستل کېږي. (۴۱)

د مزایدي اعلان

پنځلسمه ماده:

(۱) د اجارې ورکونې ریاست او د اړوند ولایت د کرنې ریاست د امارتی څمکو د اجارې د مزایدي اعلان د ممکنه وسائلو له لارې اعلان ته سپاري. (۴۲)

(۴۰) (وکذلک إن أمرهم بشيء لا يدرؤن أينتفعون به ألم لا، فعلهم أن يطیعوه؛ لأن فريضة الطاعة ثابتة بنص مقطوع به وما تردد لهم من الرأي في أن ما أمر به منتفع أو غير منتفع به لا يصلح معارضًا للنص المقطوع) [شرح السیر الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبه سبحانیه، کويته].

وظاهر كلامهم هنا أن السياسة هي فعل شيء من الحكم لمصلحة يراها، وإن لم يرد بذلك الفعل دليل جزئي. البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكميله الطوري (ج ۵ ص ۱۱) ط دار الكتاب الإسلامي.

(۴۱) المرجع السابق.

(۴۲) وأما الإعلان في الجرائد فلم تكن أوراق حوادث في عصر الفقهاء كما هو في زماننا فلا يوجد بحث في الكتب الفقهية بشأن إعلان بهذه الواسطة. ولكن الإعلان في زماننا بواسطة الأوراق المذكورة أيضاً جائز. ولكن بما أنه ليس كل الناس يقرءون الجرائد ويعرفون قراءتها وبما أنه لا توجد جرائد في كل محل فيجب الإعلان أيضاً بواسطة المنادي في مجتمع الناس كما قال الفقهاء. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۲ ص ۲۴۹) ط دار الجيل.

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۲) اعلان مزایده برای بار اول تا (۱۰) روز نشر می‌گردد و اگر متقاضیان از دو شخص کم شدند، پس موضوع مزایده بار دوم به اعلان سپرده می‌شود.^(۴۳)

(۳) اعلان بار دوم تا (۷) روز صورت می‌گیرد، هرگاه تعداد متقاضیان از دو کم باشد، زمین به نرخ تعیین شده به همین متقاضی داده می‌شود.^(۴۴)

هیئت مزایده

ماده شانزدهم:

(۱) هیئت مزایده از شعبات مربوط ریاست زراعت ولایتی و یا اجاره‌دهی عندها موقع توظیف

(۲) دلومپی خل لپاره د مزایدې اعلان تر (۱۰) ورخو پورې خپرېبې او که غوبستونکي تر دوو کسانو کم شول، بیا د مزایدې موضوع دوهم خل اعلان ته سپارل کېږي.^(۴۳)

(۳) دوهم خل اعلان تر (۷) ورخو پورې ترسره کېږي، که چېرې د غوبستونکو شمېر له دوو خخه کم وي، ئمکه به په تاکل شوي نرخ همدي غوبستونکي ته ورکول کېږي.^(۴۴)

د مزایدې هیئت

شپارسمه ماده:

(۱) د مزایدې هیئت د کرنې د ولايتی او یا اجاره ورکولو ریاست له اروندو شعباتو خخه عندها موقع

(لما كان لإمام المسلمين ولية نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفة على الرعية منوطاً بالصلاحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لصالح الرعية؛ لأن السلطان إنما أعطى السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم). [شرح المجلة لسلیمان باز، ص ۳۵، في توضیح المادة (۵۸)، ط: مكتبه عمریہ، کوئٹہ].

(۴۳) المرجع السابق.

(۴۴) المرجع السابق.

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

توظیف کېرى.

میگردد.

(۲) در صورتى كە نرخهای ارائه شده توسط افراد برابر باشد، در جلسه مزايىدە به شخصى اولويت داده مى شود كە علاوه بر ديانات، صداقت و تجربە، توانابى مالى بالاترى نسبت به دىگر انداشته باشد.

(۴۶)

(۳) بعد از طى مراحل مزايىدە ورق مزايىدە از طرف هيئت مؤطف به منظور عقد اجاره با ذكر مشخصات شخص برننده ترتيب و تصديق مىگردد.

(۴۷)

(۲) پە هەغە صورت كې چې د اشخاصو له خوا و پاندى شوي نرخونە مساوي وي نو د مزايدى پە مجلس كې ھەغە شخص تە لومۇرتۇپ ورکول كېرى چې د ديانات، صداقت او تجربى تر خىڭ، تر نورو لور مالي توان ولرى.

(۴۶)

(۳) د مزايدى له طى مراحل خخە وروستە د مؤطف هيئت له خوا د مزايدى پانه د اجاري د عقد پە موخە د كېتونكى شخص د مشخصاتو پە ذكر كولو سره ترتيب او تصديق كېرى.

(۴۷)

(۴۵) وأما وزارة التنفيذ فحكمها أضعف وشروطها أقل: لأن النظر فيها مقصورة على رأي الإمام وتدبره، وهذا الوزير وسط بينه وبين الرعاعا والولاة يؤدي عنه ما أمر، وينفذ عنه ما ذكر، ويمضي ما حكم . الأحكام السلطانية للماوردي (ص: ۵۶) دار الحديث – القاهرة.

(۴۶) [تبنيه] لوابستياع مال اليتيم الأملأ بالألف والألفين بالآلاف والخمسةمائة يبيعه الوصي من الأملأ ولا يلتفت إلى زيادة الأفلس حذرا من التلف كما في الخانية وغيرها أدب الأوصياء، الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۶ ص ۷۲۴).

(۴۷) (قوله لا بيع من يزيد) أي لا يكره لما قدمناه من عدم الإضرار، وقد صر «أن النبي - صلى الله عليه وسلم - باع قدحا وحلسا ببيع من يزيد»، ولأنه بيع الفقراء، والحاجة ماسة إليه. البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكلمة الطوري (ج ۶ ص ۱۰۸) ط دار الكتاب الإسلامي.

وأما المزايدة أو البيع بالمزاد العلني: وهو أن ينادي على السلعة، ويزيد الناس فيها بعضهم على بعض حتى تقف على آخر زائد فيها فياخذها، فهو بيع صحيح جائز لا ضرر فيه. الفقه الإسلامي وأدلته للزحبي (ج ۴ ص ۳۰۹).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

اخذ تضمین از مستأجر

ماده هفدهم:

(۱) شخصی که برندۀ اجاره زمین امارتی شود به اندازه بدل الاجاره یک سال همان زمین به شکل تضمین (رهن) به بانک می‌سپارد. در این حالت به منظور تحويلی تضمین (رهن) در بانک از طرف ریاست زراعت ولایت مربوط به مستأجر تعرفه صادر می‌گردد و مستأجر موظف است بعد از تحويلی تضمین در بانک آویز آن را به ریاست زراعت ولایت مربوطه بسپارد. (۴۸)

(۲) تضمین (رهن) مندرج فقره (۱) این ماده، بعد از ختم میعاد اجاره به موافقة وزارت دوباره به مستأجر سپرده

له مستأجر خخه تضمین اخیستل

اووه لسمه ماده:

(۱) هغه شخص چې د امارتی ځمکي د اجارې ګټونکي شي د هماغي ځمکي د یوه کال د بدل الاجارې په اندازه د تضمین (رهن) په توګه بانک ته سپاري. په دې حالت کې په بانک کې د تضمین (رهن) د تحويلولو په منظور د اړوند ولایت د کرنې ریاست له خوا، مستأجر ته تعرفه صادرېوي او مستأجر موظف دی چې په بانک کې د تضمین د تحويلولو وروسته آویز ې د اړوند ولایت د کرنې ریاست ته وسپاري. (۴۸)

(۲) د دې مادې په (۱) فقره کې درج شوی تضمین (رهن)، د اجارې د مودې تر پای ته رسیدو وروسته د وزارت په موافقه مستأجر ته بېرته

(۴۸) الحكم الأول: إذا كان مقابل المرهون مالا مضمونا فالرهن صحيح بناء عليه يجوز أخذ الرهن لأجل الدين والمسلم فيه ورأس مال السلم والثمن الصرف، وببدل الصلح عن دم العمد والديبة والأرش وببدل الإجارة. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۲ ص ۹۹).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

سپارل کېرى.

د عقد منظوري

اتلسمه ماده:

د اجارې د عقد اسناد به د وزارت له لورى ترتیبی او په دفتر کې تر ثبت او د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى د مقام له منظوري وروسته په (۶) نقله کې ترتیب او تر طی مراحل وروسته يوه کابې بې مستأجر، مستوفیت، د کرنې، مالي او د تنفيذ ریاستونو ته ورکول کېرى او يوه کابې بې له تولو سوابقو سره په اجاره ورکولو ریاست کې پاته کېرى.

منظوري عقد

ماده هجدهم:

اسناد عقد اجاره از طرف وزارت ترتیب می گردد و بعد از ثبت در دفتر و منظوري عاليقدر اميرالمؤمنين حفظه الله تعالى در (۶) نقل ترتیب و بعد از طی مراحل يك کابې آن به مستأجر، مستوفیت، ریاستهای زراعت، مالي و تنفيذ داده می شود و يك کابې آن با تمام سوابق در ریاست اجاره دهی باقی می ماند.

(۵۰).

می شود.

(۴۹) (واما) الحكم الثالث: وهو وجوب تسليم المرهون عند الافتراك، فيتعلق به معرفة وقت وجوب التسليم فنقول: وقت وجوب التسليم ما بعد قضاء الدين، يقضى الدين أولا ثم يسلم الرهن. بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع (ج ۶ ص ۱۵۳).

(۵۰) لما كان لإمام المسلمين ولالية نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفه على الرعية منوطا بالصلاحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لمصالح الرعية؛ لأن السلطان إنما أعطى السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم). [شرح المجلة لسلمي باز، ص ۳۵، في توضيح المادة (۵۸)، ط: مكتبه عمرية، كويته].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

مکلفیت های مستأجر

ماده نزدهم:

(۱) مستأجر دارای مکلفیت های ذیل

می باشد:

۱- حفاظت خاک، شبکه های آبیاری، درختان، تجهیزات مربوط به زمین و تأسیساتی که منافع زمین و ملکیت تحت اجاره به آن ارتباط دارد. (۵۱)

۲- پاک کاری جوی، کاریز، چاه و چشمۀ زمین های اجاره شده در اجراء طولیه. (۵۲)

د مستأجر مکلفیتونه

نولسمه ماده:

(۱) مستأجر لاندی مکلفیتونه

لری:

۱- د خاوری، د او بو لگولود شبکو، ونو، د ځمکې اړوندو تجهیزاتو او هفو تاسیساتو چې د ځمکې منافع او تر اجاري لاندی ملکیت ورپوری تراو لري ساتنه کول. (۵۱)

۲- په اجاره طولیه کې د اجاره شویو ځمکو د لښتی، کاریز، خاه او د چینو پاکول. (۵۲)

(۵۱) (ماده ۲۸) يجب على صاحب المنفعة أن يعتني بحفظ العين المنتفع بها صيانة لها.

(ماده ۲۹) مالك المنفعة دون العين بعقد تبع أو إجارة أن يتصرف في العين المنتفع بها التصرف المعتمد إذا كان عقد المنفعة مطلقاً غير مقيد بقيد. فإن كان مقيداً بقيد فله أن يستوفيه بعينه أو يستوفي مثله أو ما دونه وليس له أن يتجاوزه إلى ما فوقه. مرشد الحيران إلى معرفة أحوال الإنسان (ص: ۷) المطبعة الكبرى الأمريكية ببولاق.

(۵۲) قال - رحمة الله - (إن شرط أن يشنها أو يكري أنهاها أو يسرقها أو يزرعها بزراعة أرض أخرى لا إجارة السكنى بالسكنى) لأن أثر الثنوية وكري الأنهر والسرقة يبقى بعد انقضاء مدة الإجارة فيكون فيه نفع صاحب الأرض وهو شرط لا يقتضيه العقد فيفسد كالبيع ولأن مؤجر الأرض يصير مستأجراً منافع الأجير على وجه يبقى بعد المدة فيصير صفة في صفة وهو مفسد أيضاً لكونه منها عنه حتى لو كان بحيث لا يبقى لفعله أثر بعد المدة بأن كانت المدة طويلة أو كان الريع لا يحصل إلا به لا يفسد اشتراطه لأنه مما يقتضيه العقد؛ لأن من الأرضي ما لا يخرج الريع إلا بالكراب مراراً وبالسرقة، وقد يحتاج إلى كري الجداول ولا يبقى أثره القابل عادة بخلاف كري الأنهر؛ لأن أثره يبقى إلى القابل عادة وفي لفظ الكتاب إشارة إليه حيث قال كري الأنهر؛ لأن مطلقه يتناول الأنهر العظام دون الجداول. تبيان الحقائق شرح كنز الدقائق وحاشية الشلي (ج ۶ ص ۱۳۱) مكتبة أشرفية كويته.

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

۳- استفاده از زمین، پرداخت بدل الاجاره و اگر به زمین یا ملکیت وزارت ضرر رسانده بود، پرداخت جبران خساره به مؤجر مطابق شرایط عقد. (۵۳)

(۲) مستأجر نمی‌تواند، حقابه زمین اجاره شده را برای سایر زمین‌ها استفاده نماید و یا زمین اجاره شده را بفروشد یا به گروی یا به تضمین بدهد. (۵۴)

تحویلی بدل الاجاره

ماده بیستم:

(۱) بدل الاجاره مطابق شرایط عقد از طرف شعبه مالی ریاست زراعت

۳- د عقد له شرایطو سره سم له حمکی خخه گته اخیستل، د بدل الاجاری ورکره او که د وزارت حمکی او ملکیت ته بی زیان اپولی و، مؤجر ته د خساری د جبران ورکره. (۵۳)

(۲) مستأجر نشی کولای، د اجاره شوی حمکی حقابه د نورو حمکو لپاره و کاروی او یا اجاره شوی حمکه خرخه یا په گروی یا په تضمین کې کېردي. (۵۴)

د بدل الاجاری تحویلول

شلمه ماده:

(۱) بدل الاجاره د عقد د شرطونو مطابق د کرنې ریاست د مالي شعې

(۵۳) (المادة ۶۰۱) لا يلزم الضمان إذا تلف المأجور في يد المستأجر ما لم يكن بتقصيره أو تعديه أو مخالفته للأذوناته. لا يلزم المستأجر ضمان إذا تلف المأجور في يده أو فقد أو طرأ عليه نقصان ما لم يكن ذلك بتقصيره أو تعديه أو مخالفته للأذوناته. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۶۹۶).

(۵۴) (وليس لأحد الشركاء في النهرأن يسوق شريه إلى أرض له أخرى ليس لها في ذلك شرب)؛ لأنه إذا تقادم العهد يستدل به على أنه حقه. فتح القدير للكمال ابن الهمام (ج ۱۰ ص ۸۶).

لا يخفى أن رقبة الأرضي في زماننا مملوكة لبيت المال وليس لمن هي في أيديهم فيها سوى مشد المسكة وحق القرار المسمى بالطابو ولهذا لا تباع ولا تورث كما تباع وتورث الأموال. (ج ۴ ص ۱۸۲) المكتبة الجنيفية كوبته.

(المادة ۶۰۱) لا يلزم الضمان إذا تلف المأجور في يد المستأجر ما لم يكن بتقصيره أو تعديه أو مخالفته للأذوناته. لا يلزم المستأجر ضمان إذا تلف المأجور في يده أو فقد أو طرأ عليه نقصان ما لم يكن ذلك بتقصيره أو تعديه أو مخالفته للأذوناته. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۱۹۶).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

بر اساس تعریفه به حساب مربوط در
بانک تحويل می شود.^(۵۵)

(۲) مستأجر تعرفه مندرج
فقره (۱) این ماده را بر اساس
عقد در وقت مشخص شده تحويل
می نماید و رسید بانکی را جهت
اطمینان به شعبه مالی ریاست زراعت،
می سپارد.^(۵۶)

(۳) اگر مستأجر نتواند که
بدل الاجاره را به یکبارگی تحويل
نماید، می تواند بعد از موافقه مقام
وزارت، بدل الاجاره را
طور قسطوار، به بانک تحويل
نماید.^(۵۷)

(۴) اگر مستأجر بدون عذر معقول
به طور مکرر در تحويل بدل الاجاره
تأخير کند و یا باقی داری زیادی داشته
باشد، نامبرده از طریق مرجع مربوط

له طرفه د تعریفی په اساس په بانک
کې مربوطه حساب ته تحويلپېي.^(۵۵)

(۲) مستأجر به ددې مادې په
فقره کې درج شوی تعریفه د عقد
په اساس په مشخص شوی وخت کې
تحويلوی او د اطمینان په خاطر به
بانکی رسید د کرنې ریاست مالي
شعبې ته سپاري.^(۵۶)

(۳) که مستأجر ونه توانپېي چې بدل
الاجاره په یو وار تحويل کړي،
کولاۍ شي، بدل الاجاره په قسط وار
ډول د وزارت د مقام له موافقې
وروسته، په بانک کې تحويل
کړي.^(۵۷)

(۴) که مستأجر له معقول عذر پرته
د بدل الاجاري په تحويل کې مکرر
تأخير وکړي او یا ډېره باقيداري
ولري، نوموري به د اړوندي مرجع له

(۵۵) المرجع السابق.

(۵۶) المرجع السابق.

(۵۷) (المادة ۴۷۳) يعتبر ويراعي كل ما اشترطه العاقدان في تعجيل الأجرة وتأجيلها. أي أنه يجب أن يعتبر ويراعي كل ما اشترطه العاقدان من تأجيل الأجرة أو تقسيطها أو تأجيلها (الطوري) درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۵۴۱).

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

به محکمه معرفی می‌گردد.^(۵۸)

(۵) ریاست تنفیذ عقدها و مدیریت تنفیذ عقدهای ریاست زراعت احکام فقره (۴) این ماده را از طریق شعبات مرکزی و محلی وقتاً فوقتاً تعقیب می‌نماید.^(۵۹)

تنفیذ عقد و نظارت از تطبیق

آن

ماده بیست و یکم:

(۱) ریاست زراعت ولایت، مطابق احکام این قانون عقد اجارة زمین‌های امارتی مربوط را طبق شرایط آن، تنفیذ نماید و گزارش آن را به ریاست اجاره‌دهی مربوط اراضی ارسال نماید.^(۶۰)

لوری محکمی ته معرفی کېږي.^(۵۸)

(۵) د عقدونو د تنفیذ ریاست او د کرنې ریاست د عقدونو د تنفیذ مدیریت د دې مادې د (۴) فقرې احکام وخت په وخت د مرکزی او محلی شعباتو له لارې تعقیبوی.^(۵۹)

د عقد تنفیذ او له تطبیق خخه بې

شارنه

یوویشته ماده:

(۱) د ولایت د کرنې ریاست دې، د دې قانون له حکمونو سره سم د اپوندو امارتی ځمکو د اجارې عقد د هغه له شرطونو سره سم، تنفیذ کړي او راپور دې د اراضي ارونډ اجارې ورکونې ریاست ته ولېږي.^(۶۰)

(۵۸) (قوله وإذا ثبت الحق عند القاضي وطلب صاحبه حبس غريمه لم يعدل بحبسه حتى يأمره بدفع ما عليه، لأن الحبس جزاء المماطلة) بقوله - صلى الله عليه وسلم - «لي الواجد يحل عرضه وعقوبته» رواه أبو داود، وفسر عبد الله بن المبارك إحلال عرضه بإغلاق القول له وعقوبته بالحبس. فتح القدير للكمال ابن الهمام (ج ۷ ص ۲۷۸).

(۵۹) (و كذلك إن أمرهم بشيء لا يدركون أينتفعون به ألا، فعلمهم أن يطعوه؛ لأن فريضة الطاعة ثابتة بنص مقطوع به). [شرح السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبة سبحانی، کويته].

(وحينئذ تُصبح القوانين والتکاليف التي تصدر عن الحاکم واجبة التنفيذ). [الفقه الإسلامي وأدلته، ج ۸، ص ۶۱۹، ط: أمير حمزه كتب خانه، کويته].

(۶۰) المرجع السابق.

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۲) ریاست اجاره‌دهی در صورت ضرورت می‌تواند، به سطح ولایات و ولسوالی‌ها از تنفيذ عقد اجاره زمین‌های امارتی نظارت نماید. ^(۶۱)

اطلاع فسخ عقد قبل از اتمام

مدت تعیین شده

ماده بیست و دوم:

هر زمانی که یکی از طرفین عقد اجاره زمین‌های امارتی بخواهد که عقد را قبل از مدت تعیین شده فسخ کند، مؤظف است سه ماه قبل به صورت کتبی به طرف مقابل اطلاع دهد. ^(۶۲)

(۲) د اجارې ورکونې ریاست د اړتیا په صورت کې کولای شي، د ولايتونو او ولسوالیو په کچه د امارتی څمکو د اجارې د عقد له تنفيذ څخه خارنه (نظارت) وکړي. ^(۶۱)

د تاکلې مودې تر پوره کېدو

مخکې د عقد د فسخې خبرتیا

دوه ویشته ماده:

هر کله چې د امارتی څمکې د اجارې د عقد له طرفینو څخه یو طرف وغواړي چې عقد له تاکلې مودې څخه مخکې فسخه کړي، مؤظف دی مقابل لوري ته درې میاشتې مخکې په لیکلې ډول خبر ورکړي. ^(۶۲)

(۶۱) المرجع السابق.

(۶۲) (المادة ۵۱۸) إن أراد المستأجر فسخ الإجارة قبل رفع العيب الحادث الذي أخل بالمنافع فله فسخها في حضور الأجر وإنما ليس له فسخها في غيابه. وإن فسخها في غيابه دون أن يخبره لم يعتبر فسخه. مجلة الأحكام العدلية .(ص: ۹۷).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

باب دوم

فسخ عقد اجاره، استرداد،

خساره و آفات زمین

اجاره شده

باب دوم دارای سه فصل ذیل

می باشد:

فصل اول: فسخ عقد اجاره.

فصل دوم: استرداد زمین های

اجاره شده.

فصل سوم: خساره و آفات در

زمین های اجاره داده شده.

دوهم باب

د اجارې د عقد فسخ، د

اجاره شوې ئىمكۇ استرداد،

خساره او آفات

دوهم باب لاندى دې فصلونە

لرى:

لومىزى فصل: د اجارې د عقد فسخ.

دوهم فصل: د اجاره شوې ئىمكۇ

استرداد.

درېيم فصل: په اجاره ورکړل شويو

ئىمكۇ کې خساره او آفات.

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

فصل اول

فسخ عقد اجاره

این فصل یک ماده دارد که بر پنج جزء مشتمل است.

حالات فسخ عقد اجاره

ماده بیست و سوم:

عقد اجاره زمین‌های امارتی، در یکی از حالات ذیل فسخ می‌گردد: ^(۶۳)

- ۱- که مستأجر مفلس شود و توان مالی را از دست بدهد. ^(۶۴)
- ۲- که مستأجر توان انجام تعهدات تعیین شده در عقد را از دست بدهد. ^(۶۵)

لومړی فصل

د اجارې د عقد فسخ

دا فصل یوه ماده لري چې په پنجو اجزاو مشتمله ده.

د عقد د اجارې د فسخ حالات

درویشتمه ماده:

د امارتی خمکې د اجارې عقد، له لاندې حالتونو خخه په یوه کې فسخه کېږي: ^(۶۳)

- ۱- چې مستأجر مُفلس شي او مالي توان له لاسه ورکړي. ^(۶۴)
- ۲- چې مستأجر په عقد کې د تاکل شویو تعهداتو د ترسره کولو توان له لاسه ورکړي. ^(۶۵)

(۶۳) (المادة ۵۹۱) يلزم المستأجر رفع يده عن المأجور عند انقضاض الإجارة. لا يبقى للمستأجر من حق في المأجور متى انقضضت الإجارة فعليه بعد تمام المدة: أولاً: أن يرفع يده عن المأجور أي لا يستعمله. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۷۲۹).

ولو قال في أثناء الشهر فسخت رأس الشهر بنفسه إذا أهل الشهر بلا شهمة فيكون فسخاً مضافاً إلى رأس الشهر وعقد الإجارة يصبح مضافاً فكذا فسخه. تبین الحقائق شرح کنز الدقائق وحاشية الشلي (ج ۵ ص ۱۲۲).

(۶۴) النوع الثاني: إفلاس المستأجر كما إذا استأجر إنسان حانوتا لأجل التجارة وأفلس؛ فله أن يفسخ الإجارة. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۸۹) كما في شرح المجلة للاتاسي (ج ۲ ص ۵۲۳) ط المكتبة الجنينية.

(۶۵) والحاصل أن كل عذر لا يمكن معه استيفاء المعقود عليه إلا بضرر يلحقه في نفسه أو ماله يثبت له حق الفسخ. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۶ ص ۸۱).

رسمي جريده

پوله پسي نمبر (١٤٥٨)

(١٤٠٣/٩/٥ - ١٤٤٦/٥/٢٣)

- ٣- در صورتی که مطابق استاد تقینی امارت اسلامی که از طرف عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالى توشیح شده باشد فعالیت مستأجر متوقف شود.^(٦٦)
- ٤- نقض و شکستن تعهدات مندرج در عقد اجاره از طرف مستأجر.^(٦٧)
- ٥- در صورتی که بر اساس حکم عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالى به ملکیت یا زمین‌های اجاره شده
- ٣- په هغه صورت کې چې د اسلامي امارت له تقینی سندونو سره سم چې د عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالى له لوري توشیح شوي وي د مستأجر فعالیت متوقف شي.^(٦٦)
- ٤- د مستأجر له خوا د اجارې په عقد کې د مندرجو تعهداتو نقض او ماتول.^(٦٧)
- ٥- په هغه صورت کې چې د عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالى د حکم په اساس يادي اجاره شوي ځمکې يا

وترک العمل الذي استأجر العين لأجله عنرله في فسخ العقد كمن استأجر حانوتا ليتجرب فيه، ثم بدا له ترك التجارة يكون ذلك عنرا له في الفسخ، وكذلك لو استأجر أرضا بدراهم أو بدنانير ليزرعها ثم بدا له ترك الزراعة يكون ذلك عنرا له في الفسخ وهذا؛ لأن الإجارة جوزت لحاجة المستأجر، ففي إلزم العقد إيه بعد ما بدا له ترك ذلك العمل إضراربه فيؤدي إلى أن يعود إلى موضوعه بالإبطال، والضرر عنر في فسخ العقد اللازم. المبسوط للشخصي (ج ٢٣ ص ٢٥) دار المعرفة – بيروت.

(٦٦) (وكذلك إن أمرهم بشيء لا يدركون أينتفعون به ألم لا، فعلهم أن يطعنوه؛ لأن فرضية الطاعة ثابتة بنص مقطوع به)، [شرح السير الكبير، ج ١، جزء١، ص ١١٦ ، ط: مكتبة سبحانیه، کوبته].
وظاهر كلامهم هاهنا أن السياسة هي فعل شيء من الحكم لمصلحة يراها، وإن لم يرد بذلك الفعل دليل جزئي. البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكميله الطوري (ج ٥ ص ١١) دار الكتاب الاسلامي.

(٦٧) (المادة ١٨٧) : البيع بشرط يؤيد العقد صحيح والشرط أيضاً معتبر مثلاً لو باع بشرط أن يرهن المشتري عند البائع شيئاً معلوماً وأن يكفل له بالثمن هذا الرجل صاحب البيع ويكون الشرط معتبراً حتى أنه إذا لم يف المشتري بالشرط فللبائع فسخ العقد؛ لأن الشرط مؤيد للتسليم الذي هو مقتضى العقد.

(المادة ١٨٨) : البيع بشرط متعارف يعني المرعي في عرف البلد صحيح والشرط معتبر، مثلاً: لو باع الفروة على أن يخيط بها الخماره ، أو القفل على أن يسممه في الباب أو الثوب على أن يرقعه يصح البيع ويلزم على البائع الوفاء بهذه الشروط. مجلة الأحكام العدلية (ص: ٣٩).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

مذکور جهت تطبیق کارهای
عام المنفعه ضرورت پیدا شود.^(۶۸)

ملکیت ته د عام المنفعه کارونو د
تطبیق په خاطر ضرورت پیدا شي.^(۶۸)

فصل دوم

استرداد زمین های اجاره شده

این فصل دارای دو ماده می باشد که
ماده دوم آن بر دو فقره و فقره اول
آن بر سه جزء مشتمل است.

تسلیم دهی دوباره زمین

ماده بست و چهارم:

مستأجر مکلف است، زمینی
را که به اجاره گرفته بود،
در صورت ختم مدت عقد
اجاره و یا فسخ آن، مطابق شرطname
در جریان یک ماه دوباره به
مؤجر تسلیم نماید.

استرداد یک حصه یا همه زمین

اجاره شده

ماده بیست و پنجم:

(۱) هر زمانی که امارت اسلامی به

دوهم فصل

د اجاره شوی خمکو استرداد

دا فصل دوی مادی لري چې دوهمه
ماده یې پر دوو فقرو چې او له فقره یې
پر درپو اجزاو باندې مشتمله ده.

د خمکی بپرته تسلیمول

خلور ويشتمه ماده:

مستأجر مکلف دی، هغه خمکه چې
په اجاره یې اخيستې وه، د اجارې د
عقد د مودې د پای ته رسیدو او یا د
فسخې په صورت کې، له شرطname
سره سم د یوې میاشتې په دنه کې
بپرته مؤجر ته تسلیم کړي.

د اجاره شوی خمکی د یوې

برخې او یا تولې راګرڅول

پنځه ويشتمه ماده:

(۱) هر کله چې اسلامی امارت د یووه

(۶۸) (وکذلک إن أمرهم بشيء لا يدرؤن أينتفعون به ألم لا، فعلهم أن يطيعوه؛ لأن فرضة الطاعة ثابتة بنص
مقطوع به). [شرح السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبه سبحانیه، کوئٹه].

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

منظور تطبيق يك کار عام المنفعه بر اساس حکم عاليقدر امير المؤمنين حفظه الله تعالى به زمين اجاره شده ضرورت پيدا نماید، پس در اين بخش اجرآت ذيل انجام مىشود:

۱- در صورتى که زمين اجاره شده بعد از برداشت محصول، استرداد شود، مستأجر مكلف است که بدل الاجاره را مطابق عقد تأديه نماید و عقد فسخ مىشود.^(۶۹)

۲- در صورتى که زمين اجاره شده قبل از جمع آوري محصول از مستأجر استرداد شود و مستأجر بر زمين مصارف کرده باشد، مصارف آن

عام المنفعه کار د تطبيق په موخه د عاليقدر امير المؤمنين حفظه الله تعالى د حکم په اساس اجاره شوي ځمکي ته ضرورت پيدا کري، نو په دي برخه کې لاندې اجرآت ترسوه کېږي:

۱- په هغه صورت کې چې اجاره شوي ځمکه د حاصل تر اخیستلو وروسته راوګرڅول شي، مستأجر مكلف دی چې بدل الاجاره د عقد مطابق تاديه کري او عقد به فسخه کېږي.^(۶۹)

۲- په هغه صورت کې چې اجاره شوي ځمکه د حاصل تر راټولولو مخکي له مستأجر خخه راوګرڅول شي او مستأجر په ځمکه باندې مصارف کري وي، لګښونه به بي د

(۶۹) إذا استأجر أرضاً للزراعة فزرع فاصطلمه آفة كان عليه أجر ما مضى وسقط عنه أجر ما بقي من المدة بعد الاصطalam. كما في خزانة المفتين. الفتواوى الهندية (ج ٤ ص ٥٣١).

وقيد بالخارج لأن الأجرة تسقط بالأوليين وأما بالثالث فذكر الوالوالي في فتاواه إذا استأجر أرضاً للزراعة سنة ثم اصطalam الزرع آفة قبل مضي السنة فما وجب من الأجر قبيل الاصطalam لا يسقط وما وجب بعد الاصطalam يسقط لأن الأجر إنما يجب بإزاء المنفعة شيئاً فشيئاً فما استوف من المنفعة وجب عليه الأجر وما لم يستوف انفسخ العقد في حقه وفي بعض الروايات لا يسقط شيء ولاعتماد على ما ذكرنا فرق بين هذا وبين الخراج فإنه يسقط اهـ البحـ الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الحال وتكلمة الطوري (ج ٥ ص ١١٧).

أخذ المؤجر المأجور بدون إذن المستأجر تسقط الأجرة في هذه الصورة. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ١ ص ٦٠٩).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

مطابق عرف محل از طرف اداره
ذینفع به مستأجر پرداخت می‌گردد و
عقد فسخ می‌شود.^(۷۰)

۳- در صورتی که بخشی از تمام
زمین اجاره شده قبل از
برداشت محصول یا بعد
از آن استرداد شود، عقد
اجاره برای زمین باقیمانده
براساس توافق طرفین تجدید
می‌گردد.^(۷۱)

خایی عرف مطابق د گته اخیستونکی
اداری له لوري مستأجر ته ورکول
کپری او عقد به فسخه کپری.^(۷۰)

۳- په هغه صورت کې چې د تولې
اجاره شوې ځمکې يوه برخه یا د
حاصل له راتولولو خخه مخکې او یا
د حاصل له راتولولو خخه وروسته
راوګرخول شي، نو په پاتې ځمکه کې
د طرفینو د موافقې په اساس عقد نوي
کپری.^(۷۱)

(۷۰) قال (ولو امتنع رب الأرض والبذر من قبله وقد كرب المزارع الأرض فلا شيء له في عمل الكراب) قيل هذا في الحكم، فأما فيما بينه وبين الله تعالى يلزمها استرضاء العامل لأنّه غره في ذلك. ففتح القدير للكمال ابن الهمام (ج ۹ ص ۴۷۳).

(قوله ولا شيء لكرابه) بخلاف ما مر من أنه لو امتنع رب الأرض من المضي فيها وقد كرب العامل يسترضى ديانة قال الزيلعي؛ لأنّه كان مغروراً من جهته بالامتناع باختياره ولم يوجد ذلك هنا؛ لأنّ الموت يأتي بدون اختياره الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) (ج ۶ ص ۲۸۲).

(۷۱) (المادة ۴۳۹) لو تقاولاً بعد العقد على تبديل البدل، أو تزييده، أو تزيله يعتبر العقد الثاني. لتبدل البدل وتزيله صورتان:

الصورة الأولى: بتجديد العقد، يعني لو تقاول العقدان بعد عقد الإيجار على تبديل البدل، أو تزييده، أو تزيله انفسخ العقد الأول واعتبر العقد الثاني أما إذا عقد العقد مرة ثانية بلا تبديل بدل الإجارة، أو تزييده، أو تزيله فالعقد الثاني لغو (انظر شرح المادة ۱۷۶). درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۷۸).

(المادة ۵۲۰) لو استأجر أحد دارين معاً بكلها وانهدمت إحداهما فله أن يترك الاثنين معاً.

عبارة الدر المختار: ولو استأجر دارين فسقطت أو تعيبت إحداهما فله تركهما لو عقد عليهما صفة واحدة اهـ قال الطحطاوي: أما إذا تعددت الصفة، فكل تخص بحكمها اهـ وظاهره انه ليس له أن يترك المهدمة ويمسك الأخرى، وأنه لا فرق في ذلك بين أن يكون قبل قبض المأجر أو بعده... ويمكن أن يجاب بالفرق بين الإجارة والبيع، وهو أن المعقود عليه في الإجارة هي المنفعة، وهي غير مقبوضة، لأنها تحدث شيئاً فشيئاً، كما تقدم، فلا تكون الصفة تامة بقبض محلها، وهو المأجر، فلا يجوز تفريتها برد الدر المهدمة أو المتعيبة في مسألتنا وإبقاء الأخرى، فيكون حكم

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

(۲) در صورتی که زمین برای فعالیت‌های غیر زراعتی به اجاره داده شده باشد و سپس به منظور کارهای عام المنفعه فسخ عقد لازم گردد، مبلغ تضمینی که به صورت پیش‌پرداخت دریافت شده بود، آن پس از ثبیت به مستأجر بازگردانده می‌شود.^(۷۲)

(۲) په هفه صورت کې چې ئىمكى دغىر كىنىز فعالىت لپاره په اجاره ورکول شوي وي او يىاد عام المنفعه كارونو په موخه عقد فسخه كېدە وغوارى، نود تضمین كومې پىسى چې پىشكىي اخىستل شوي وي، هفه به تر ثبیت وروسته مستأجر تە ورگىرخول كېرىي.^(۷۲)

فصل سوم

خساره و آفات در زمین‌های

اجاره داده شده

این فصل دارای سه ماده می‌باشد که ماده اول آن بر دو فقره و ماده دوم آن بر چهار فقره مشتمل است.

درېيم فصل

په اجاره ورکول شويو ئىمكى كې خساره او آفات

دا فصل درې مادې لري چې اوله ماده يې پر دوو فقرو او دوهمه ماده يې پر خلور فقرو مشتمله ده.

الخيار في الإجارة بعد قبض المأجور كحكم الخيار في البيع قبل قبض المبيع لما ذكرنا، فليتأمل. شرح مجلة الأحكام لللاتسي (ج ۲ ص ۶۱۴-۶۱۳) دار الكتب العلمية.

(۷۲) حتى لو عجل الإجارة ومضت المدة المعقودة عليها الإجارة ولم يحصل التسليم رجع بما عجله لعدم تقرر الإجارة عليه. شرح مجلة الأحكام لللاتسي (ج ۲ ص ۵۶۰).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

اطلاع خساره و آفات

ماده بیست و ششم:

(۱) هرگاه آفات، امراض زراعتی، و حوادث قدرتی به حاصلات زمین اجاره شده خساره برساند، مستأجر جر باید در خلال پانزده (۱۵) روز حوادث مذکور را به ریاست زراعت اطلاع دهد.^(۷۳)

(۲) اندازه خساره وارد شده توسط هیئت فنی در محل تعیین می‌گردد و نظر مصلحتی در این باره از طرف وزارت به مقام عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی ارسال می‌شود.^(۷۴)

جبران خساره

ماده بیست و هفتم:

(۱) اگر به زمین‌های اجاره شده امارتی، تجهیزات و ملحقات آن به

د خسارې او آفاتو خبرتیا

شپږو یشتمه ماده:

(۱) هر کله چې آفونه، کرنیز مرضونه او قدرتی پېښې د اجاره شوې حمکې حاصلاتو ته خساره ورسوی، مستأجر باید په پنځلسو (۱۵) ورخو کې د کرنې ریاست ته د یادو پېښو خبرتیا ورکړي.^(۷۳)

(۲) د اوښتی تاوان اندازه به د فنی هیئت له لوري په ساحه کې تعینېږي او د مصلحت نظر به په دې اړه د وزارت له لوري د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی مقام ته لېټل کېږي.^(۷۴)

د خسارې جبران

اووه یشتمه ماده:

(۱) که اجاره شوې امارتی حمکې، تجهیزاتو او ملحقاتو ته یې د

(۷۳) وإن زرعها فأصاب الزرع آفة فذهب لم يؤخذ الخراج لأنه مصاب فيستحق المعونه ولو أخذناه بالخارج كان فيه استئصال ومما حمد من سير الأكاسرة أنه إذا أصاب زرع بعض الرعية آفة غرموا له ما أنفق في الزراعة من بيت مالهم. المبسوط للسرخي (ج ۳ ص ۴۶).

(۷۴) (وكذلك إن أمرهم بشيء لا يدركون أينتفعون به ألم لا، فعلهم أن يطيعوه؛ لأن فريضة الطاعة ثابتة بنص مقطوع به). [شرح السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبة سبحانیه، کويته].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

سبب حوادث غیرمتربقه خساره وارد شود یا از بین برود، مؤجر و مستأجر مکلف به پرداخت خساره نیستند حتی اگر در عقد شرط شده باشد. (۷۵)

(۲) اگر به زمین های اجاره شده امارتی، تجهیزات و ملحقات آن به سبب تقصیر مستأجر خساره وارد شود یا از بین برود، مستأجر مکلف به پرداخت خساره می باشد.

(۳) در حالت مندرج فقره (۲) این ماده اندازه خساره از طرف هیئت فنی تعیین می شود.

(۴) حوادث غیرمتربقه مندرج فقره (۱) این ماده حالاتی است که از توان طرفین قرارداد خارج باشد، مانند حوادث قدرتی (سیلابها، زلزله، آتش سوزی

غیر متربقه حالتونو له امله خساره ورسپری یا له منئه لار شي، مؤجر او مستأجر د خسارې په ورکولو مکلف نه دي که خه هم په عقد کې شرط شوي وي. (۷۵)

(۲) که اجاره شوې امارتی ځمکې، تجهیزاتو او ملحقاتو ته یې د مستأجر د تقصیر له امله خساره ورسپری یا له منئه لار شي، مستأجر د خسارې په ورکولو مکلف دی.

(۳) د دې مادې د (۲) فقرې په درج شوي حالت کې د خسارې اندازه د فني هیئت له خوا تاکل کېږي.

(۴) د دې مادې په (۱) فقره کې درج شوې ناخابې پېښې هغه حالتونه دي چې د ترون د اړخونو له توان خخه بهر وي، لکه قدرتی پېښې (سیلابونه، زلزلې، اور لګېډنه او نور)

(۷۵) المادة (۶۰۱) لا يلزم الضمان إذا تلف المأجور في يد المستأجر ما لم يكن بتقصيره أو تعديه أو مخالفته للأذوناته. لا يلزم المستأجر ضمان إذا تلف المأجور في يده أو فقد أو طرأ عليه نقصان ما لم يكن ذلك بتقصيره أو تعديه أو مخالفته للأذوناته.... وفيهم من ذكر عدم الضمان في هذه المادة مطلقاً أنه إذا شرط في عقد الإجارة ضمان المأجور إذا تلف على هذا الوجه فلا يلزم ضمان ولا حكم للشرط المذكور؛ لأن اشتراط الضمان في الأمانات باطل انظر شرح المادة (۸۲) (أشباح، هندية، أنقروي). درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۶۹۶).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

وغیره) که یک طرف قرارداد یا عقد را از تکمیل مکلفیت‌های خویش باز می‌دارد.

چې د تړون یا عقد یو اړخ د خپلو مکلفیتونو له پوره کولو خخه پاتې کوي.

رسیدگی به منازعات

ماده بیست و هشتم:

در صورتی که منازعات اجارة زمین مطابق احکام این قانون در ساحه حل شده نتواند، به محکم—ه مربوط—ه راجع می‌شود. ^(۷۶)

باب سوم

تمدید عقد اجاره و

تزویید در مقدار

بدل الاجاره

باب سوم بر دو ماده مشتمل است.

شخرو ته رسیده کې

اته ويشهمه ماده:

په هغه صورت کې چې د ځمکې د اجارې شخري په ساحه کې د دي قانون له حکمونو سره سم حل نه شي، اړوندي محکمې ته راجع کېږي. ^(۷۶)

درېیم باب

د اجارې د عقد تمدید او د

بدل الاجارې په اندازه کې

زيادت

درېیم باب پر دوو مادو مشتمل دي.

(۷۶) وهو (اي القضاء) مشروع بالكتاب والسنۃ والإجماع، ومحاسنه لا تخفي على أحد ولو لا ذلك لفسد العباد وخراب البلاد وانتشار الظلم والفساد، والحاكم نائب الله - تعالى - في أرضه في إنصاف المظلوم من الظالم، وإيصال الحق إلى المستحق والأمر بالمعروف والنهي عن المنكر وبه أمر كلنبي قال الله تعالى {إنا أنزلنا التوراة فها هدى ونور يحكم بها النبيون} [المائدة: ۴۴] وقال الله تعالى {وَأَنْ أَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ} [المائدة: ۴۹] مجمع الأئمہ في شرح ملتقى الأبحر (ج ۲ ص ۱۵۰).

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

تمدید عقد اجاره

ماده بیست و نهم:

عقد اجاره زمین‌های امارتی پس از پایان مدت، می‌تواند مطابق با احکام این قانون و با توافق طرفین تمدید شود.^(۷۷)

تریید در مقابل دار

بدل الاجاره

ماده سی ام:

وزارت می‌تواند، به تناسب نوعیت، کار، اندازه سرمایه و حاصل‌دهی زمین در مورد تریید و عدم تریید بدل الاجاره تصمیم بگیرد، البته تریید بر اساس نرخ روز باشد.^(۷۸)

د اجارې د عقد تمدید

نہو ویشتمه ماده:

د امارتی خمکی د اجارې عقد تر پای ته رسیدو وروسته، د دې قانون له حکمونو سره سم او د طرفینو په موافقې سره تمدیدهای شي.^(۷۷)

د بدل الاجارې په اندازه کې

زيادت

دېرشمه ماده:

وزارت کولای شي، د خمکی د نوعیت، کار، د پانګکی (سرمایه) د اندازې او د حاصل ورکونې په تناسب د بدل الاجاره د تریید او عدم تریید په اړه پړبکره وکړي، البته تریید به د ورځې د نرخ په اساس وی.^(۷۸)

(۷۷) وإذا أراد الأجر إيجار ماله من آخر غير المستأجر، فليس لهذا أن يقول (إنني أحق به من غيري؛ لأنني واسع اليد فأجره مني)؛ لأن له عدم إيجاره أصلاً بخلاف الموقف للغة، فإن كان لا بد من إيجاره فإيجاره من غير المستأجر الأول تعنت إلا إن زاد عليه آخر في الأجرة، ولم يقبل الأول زيادة فتؤجر من الآخر، من هذا ما ظهرلي تأمل (التنقيح). درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۶۸۱).

(۷۸) (المادة ۴۳۹) لو تقاولا بعد العقد على تبديل البدل، أو تزييده، أو تزيله يعتبر العقد الثاني. لتبديل البدل وتزيله صورتان: الصورة الأولى: بتجديد العقد. يعني لو تقاول العقدان بعد عقد الإيجار على تبديل البدل، أو تزييده، أو تزيله انفسخ العقد الأول واعتبر العقد الثاني أما إذا عقد العقد مرتين بلا تبديل بدل الإجارة، أو تزييده، أو تزيله فالعقد الثاني لغو (انظر شرح المادة ۱۷۶). درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۷۸).

باب چهارم

احکام متفرقه

در این باب هفت ماده است،
ماده چهارم آن سه فقره که فقره اول
آن دو جزء و فقره دوم آن سه
جزء دارد.

تمدید، تجدید و تعدیل عقد

ماده سی و یکم:

در صورتی که عقد با منافع امارت
اسلامی در تضاد نباشد،
موثیت تعدیل، تمدید و تجدید
آن ثابت شود، بعد از تأییدی
مقام وزارت جهت منظوری
به حضور عالیقدر امیرالمؤمنین
حفظه الله تعالیٰ پیشنهاد
می شود. ^(۷۹)

خلورم باب

متفرقه حکمونه

په دې باب کې اووه مادې دې چې
خلورمه ماده بې درې فقرې چې اوله
فقرې بې دوه اجزاء او دوههه فقره
بې درې اجزاء لري.

د عقد تمدید، تجدید او تعدیل

يو دېرشهه ماده:

په هغه صورت کې چې عقد د
اسلامی امارت له منافعو سره په تضاد
کې نه وي، د تعدیل، تمدید او تجدید
موثیت بې ثابت شي، د وزارت د
مقام له تایید وروسته د منظوری په
موخه د عالیقدر امیرالمؤمنین
حفظه الله تعالیٰ حضور ته وراندیز
کېږي. ^(۷۹)

(۷۹) (لما كان لإمام المسلمين ولها نظارة على عموم الرعية في الأمور العامة، كان تصرفه على الرعية منوطاً بالصلاحة، ولهذا يجب أن تكون أوامر السلطان وأولي الأمر والنبي موافقةً لمصالح الرعية؛ لأن السلطان إنما أعطى السلطة من الله تعالى لأجل صيانة دم عباده ووقاية عرضهم وأموالهم). [شرح المجلة لسلیمان باز، ص ۳۵، في توضیح المادة (۵۸)، ط: مکتبه عمریه، کوبته].

(وكل ما رأيت أن الله يصلح به أمر الرعية فافعله، ولا تؤخره، فإني أرجو لك بذلك أعظم الأجر وأفضل الثواب).
[كتاب الخراج للإمام أبي يوسف -رحمه الله-، ص ۲۹۹، ط: مکتبة نشر القرآن والحديث، بشاور].

رسمی جریده

پوله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

عدم سمع دعوی

ماده سی و دوم:

مستأجر بعد از عقد اجاره و تسليمی زمین به هیچ وجه بر همین زمین مذکور دعوای ملکیت کرده نمی‌تواند و هر گونه دعوای ملکیت از جانب مستأجر قابل سمع نمی‌باشد.^(۸۰)

انصراف برندۀ مزایده

ماده سی و سوم:

در صورتی که برندۀ مزایده منصرف شود، بخش مربوطه بعد از تطبیق شرایط شرطنامه به ترتیب با شخص دوم و شخص بعدی که در جریان مزایده اشتراک نموده بود امور عقد را طی مراحل می‌نماید و جریان آن را به منظور

د دعوی نه اوربدل

دوه دېرشمۀ ماده:

مستأجر د اجارې تر عقد او د ځمکي تر تسليمېدو وروسته په هیڅ وجه پر همدي یاده ځمکه د ملکیت دعوه نشي کولای او د مستأجر له خوا د ملکیت هر ډول دعوه د اوربدو ورنه ده.^(۸۰)

د مزایدي د ګټونکي انصراف

درې دېرشمۀ ماده:

په هغه صورت کې چې د مزایدي ګټونکي منصرف شي، نو مربوطه بخش د شرطنامې د شرایطو له پلي کېدو خخه وروسته په ترتیب سره له دوهم او ورپې شخص سره چې د مزایدي په جریان کې یې اشتراک کړي وو د عقد چارې طی مراحل

(۸۰) والإجارة ليست بإقرار من الخادم بالرق، وهو إقرار من المستأجر بأن العبد ليس له حق لوعاده بعدما استأجره لنفسه لا يصدق اه البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكلمة الطوري (ج ۶ ص ۱۵۵). قال: والإجارة ليست بإقرار من الخادم بالرق وهي إقرار من المستأجر بأن العبد ليس له حق لوعاده بعد ما استأجره لنفسه لم يصدق؛ لأن المنفعة تملك بملك الرقبة فمبادرته سبب الملك في المنفعة مقصوداً يكون إقراراً منه أنه لا يملك الرقبة وأما إيجاب المنفعة للغير فلا يكون إقراراً على نفسه بملك في العين لأحد. المسوط للسرخي (ج ۱۶۰ ص ۱۸).

رسمي جريده

پوله پسي نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

تأييد يا رد به مقام وزارت ارسال
مي نماید. ^(۸۱)

کوي او جريان به يې د وزارت مقام
ته د تاييد يا رد په موخيه استوي. ^(۸۱)

تخلفات

ماده سی و چهارم:

(۱) اگر کارمندان ادارات
ذيدخل امارتي از احکام اين قانون
تخلف نمایند، قرار ذيل تأديب
مي شوند: ^(۸۲)

۱- بار اول توصيه و اخطاريه از
طرف رهبری اداره.
۲- در صورت عدم اصلاح،
بار دوم به محکمه مربوطه معرفی
مي شوند.

(۲) وقتی که از طرف مستأجر در
پرداخت بدل الاجاره شش (۶) ماه

سرغروني

خلور دېرشمه ماده:

(۱) که د ذيدخلو امارتي ادارو
کارمندان د دي قانون له حکمونو
څخه سرغرونه و کړي، په لاندې دول
تأديبېږي: ^(۸۲)

۱- په لوړۍ وار د ادارې د رهبری
له خوا توصيه او اخطاريه.

۲- د نه اصلاح په صورت کې،
دوهم وار اړوندې محکمې ته معرفی
کېږي.

(۲) کله چې د مستأجر له لوري د
بدل الاجاري په ورکړه کې شپږ ^(۶)

(۸۱) وأما المزايدة أو البيع بالزاد العلني؛ وهو أن ينادي على السلعة، ويزيد الناس فيها بعضهم على بعض حتى تقف على آخر زائد فيها فيأخذها، فهو بيع صحيح جائز لا ضرر فيه. الفقه الإسلامي وأدلته للزحيلي (ج ۴ ص ۳۰۹۱).

(المادة ۴۴۶) يلزم أن يكون الأجر متصرفًا بما يؤجره، أو وكيل المتصرف، أو ولية، أو وصيّه. الملك أو الولاية وعدم تعلق حق الغير بالأجر شرط في نفاذ الإجارة... النوع السابع: ولية المثولي: فإذا يجاري المثولي للوقف صحيح وإذا لم يكن الموقوف عليه متولياً، أو ناظراً على الوقف وآجر مال الوقف فإذا يجاري غير صحيح حتى لو آجر الموقوف عليه مال الوقف وأذن للمستأجر بعمارة فعمارة فالمستأجر متبع وكذلك لو كان لوقف متوليان وأجره أحدهما بدون علم الآخر؛ فإذا يجاري موقوف على إجازة المثولي الثانية. در الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۹۷).

(۸۲) (وكذلك إن أمرهم بشيء لا يدركون أينتفعون به ألم لا، فعلهم أن يطعنوه؛ لأن فرضة الطاعة ثابتة بنص مقطوع به). [شرح السير الكبير، ج ۱، جزء ۱، ص ۱۱۶، ط: مكتبة سبحانی، کوئٹہ].

رسمی جریده

پرله پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

تأخیر بباید، این عمل تخلف شمرده می‌شود و با مستأجر به شکل ذیل رفتار می‌شود:^(۸۳)

۱- بار اول توصیه کتبی از طرف مؤجر.^(۸۴)

۲- پرس از آن دادن اخطاریه.^(۸۵)

۳- برای بار سوم، فعالیت مستأجر تا پرداخت کامل بدل‌الاجاره به تعویق می‌افتد.^(۸۶)

(۳) در صورت تأخیر بیشتر از تاریخ تعیین شده در فقره (۲) این ماده، عقد فسخ می‌گردد و شخص متخلص به محکمه مربوطه معروفی می‌شود.^(۸۷)

میاشتی تاخیر راشی، نو تخلف شمپرل کپری او مستأجر سره په لاندی دول چلندر کپری:^(۸۳)

۱- په لومړی وار د مؤجر له خوا لیکلې توصیه.^(۸۴)

۲- له هغه وروسته بیا اخطاریه ورکول.^(۸۵)

۳- د درېیم وار لپاره د مستأجر فعالیت د کاملې بدل الاجارې تر ورکړې پورې خنډېری.^(۸۶)

(۳) د دې مادې په (۲) فقره کې له تاکلې نېټې خنډه د ډېر تاخیر په صورت کې عقد فسخه کپری او سرغروونکی شخص اړوندې محکمې ته معروفی کپری.^(۸۷)

(۸۳) (وحينئذ تُصبح القوانين والتكاليف التي تصدر عن الحاكم واجبة التنفيذ). [الفقه الإسلامي وأدله، ج ۸، ص ۶۱۹، ط: أمير حمزه كتب خانه، كويته].

(۸۴) (المادة ۳۱): الضرر يدفع بقدر الإمكان. يعني لو دخل عليك سارق مثلاً فادفعه عنك بقدر إمكانك، فإذا كان من يندفع بالعصا، فلا تدفعه بالسيف. درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۴۲).

(۸۵) المرجع السابق.

(۸۶) لو مستأجر شخص دارا لسنة بمائة قرش في كل شهر وبعد أن قبضها وسكن فيها مدة أخذ الأجر مفتاح الدار لعدم تأدية المستأجر ما عليه من الأجرة، وبقيت مقلفة شهراً فلا تسقط الأجرة لأن في إمكان المستأجر أن يؤدي الأجرة إلى الأجر ويسكن المأجور (البازنة) درر الحكم في شرح مجلة الأحكام (ج ۱ ص ۵۵).

(۸۷) وهو (اي القضاء) مشروع بالكتاب والسنة والإجماع، ومحاسنه لا تخفي على أحد ولو لا ذلك لفسد العباد وخراب البلاد وانتشار الظلم والفساد، والحاكم نائب الله - تعالى - في أرضه في إنصاف المظلوم من الظالم،

رسمي جريدة

پوله پسي نمبر (١٤٥٨)

(١٤٤٦/٥/٢٣ - ١٤٠٣/٩/٥)

تعديل قانون

ماده سی و پنجم:

بنابر ضرورت، تغییر و تبدیل در این
قانون به پیشنهاد وزارت و منظوری
عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالیٰ
صورت گرفته می‌تواند.^(٨٨)

د قانون تعديل

پنجه دېرشمه ماده:

د اړیا له مخې په دې قانون کې د
وزارت په پیشنهاد او د عالیقدر
امیر المؤمنین حفظه الله تعالیٰ په
منظوری بدلون او تغییر راتلي شي.^(٨٨)

وایصال الحق إلى المستحق والأمر بالمعروف والنهي عن المنكر وبه أمر كلنبي قال الله تعالى {إنا أنزلنا التوراة فيها هدى ونور يحكم بها النبيون} [المائدة: ٤٤] وقال الله تعالى {وَأَنْ أَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَبْعَثْ أَهْوَاهِهِمْ} [المائدة: ٤٩]
مجمع الأئمہ في شرح ملتقى الأبحر (ج ٢ ص ١٥٠).

(٨٨) (أصل الحكم وإدارة الشئون أن يكون للسلطان؛ لأنه صاحب الإمامة الكبرى، وجميع من يعمل للعموم يكون وكيلًا عنه، لكن الوكالة قد تكون بلا واسطة كأن يقول السلطان لزید: وكلك بالحكم بين الناس، ولآخر بمحباه الأموال وحفظها، ولآخر بحفظ الشعور، ولآخر بإدارة الأمور السياسية، ولآخر بعقاب المجرمين). [شرح المجلة لمحمد خالد الأنصاري، ج ٤، جزء ٦، ص ٥٠، المادة (١٨٠٠)، ط: مكتبة حنفيه، كويته].
كذلك إنْ أَمْرُهُمْ بِشَيْءٍ لَا يَدْرُونَ أَيْتَنْتَعِدُونَ بِهِ أُمْ لَا، فَعَلَيْهِمْ أَنْ يُطِيعُوهُ، لِأَنَّ فَرِصَيْهِ الطَّاعَةِ ثَابِتَةٌ بِنَصِّ مَقْطُوعٍ
بِهِ وَمَا تَرَدَّدَ لَهُمْ مِنْ الرَّأْيِ فِي أَنَّ مَا أَمْرَيْهِ مُنْتَقِعٌ أَوْ غَيْرُ مُنْتَقِعٌ بِهِ لَا يَصْلُحُ مُعَارِضًا لِلنَّصِّ الْمُقْطُوعِ (شرح السير الكبير ج ١ ص : ١٦٥ الناشر: الشركة الشرقية للإعلانات).

وظاهر كلامهم هنا أن السياسة هي فعل شيء من الحاكم لمصلحة يراها، وإن لم يرد بذلك الفعل دليل جزئي. البحر الرائق شرح كنز الدقائق ومنحة الخالق وتكلمة الطوري (ج ٥ ص ١١) ط دار الكتاب الإسلامي.
- قال في المعراج لأن طاعة الإمام فيما ليس بمعصية واجبة اه (رد المحتار على الدر المختار ج ٢ ص: ١٧٢ الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر. بيروت)

- امر السلطان انما ينفذ) اي يتبع ولا تجوز مخالفته (رد المحتار ج ٤ ص ٣٨٢ مكتبه رسيدية كويته).
- مطلوب طاعة الإمام واجبة. (قوله: أمر السلطان إنما ينفذ) اي يتبع ولا تجوز مخالفته (رد المحتار على الدر المختار ج: ٨ ص: ١٣٢).

رسمي جريده

پوره پسي نمبر (١٤٥٨)

(١٤٠٣/٩/٥ - ١٤٤٦/٥/٢٣)

د طرزالعملونو او لايحو ترتيبول	او وراندي کول
لوایح	شپږ دېرشمہ ماده:
انفاذ	انفاذ
ماده سی و ششم: وزارت به منظور تطبيق بهتر احکام این قانون، طرزالعملها و لوایح را ترتیب و جهت منظوری به حضور عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالى پیشنهاد نماید. ^(٨٩)	وزارت دې د دې قانون د حکمونو د نبھ تطبيق په منظور، طرزالعملونه او لايحي ترتیب او د عاليقدار اميرالمؤمنين حفظه الله تعالى حضور ته د منظوري لپاره ورانديز کړي. ^(٨٩)
ماده سی و هفتم: این قانون از تاريخ توشیح نافذ، ^(٩٠) در جريدة رسمي نشر	دغه قانون د توشیح له نېټې خخه نافذ، ^(٩٠) په رسمي جريده کې دې خپور

(٨٩) ويجوز لل الخليفة أن يقلد وزيرين: وزيرتفويض ووزيرتنفيذ، فيكون وزيرتفويض مطلق التصرف، ووزير التنفيذ مقصورا على تنفيذ ما وردت به أوامر الخليفة. الأحكام السلطانية للماوردي (ص: ٦١) دار الحديث - القاهرة.

(٩٠) كذاك إنْ أَمْرُهُمْ يَسْيِئُ لَا يَدْرُونَ أَيْتَقْعُونَ بِهِ أُلْمَأْ لَفْعَلُهُمْ أَنْ يُبَطِّعُوهُ، لِنَّ فَرِصَةَ الطَّاعَةِ ثَابِتَةً بِتَصْنِ مَقْطُوعٍ بِهِ وَمَا تَرَدَّ لَهُمْ مِنْ الرَّأْيِ فِي أَنَّ مَا أَمْرَبِهِ مُنْتَقِعٌ أَوْ غَيْرُ مُنْتَقِعٍ بِهِ لَا يَصْلُحُ مُعَارِضاً لِلنَّصْ إِلَّا مُقْطَعٍ (شرح السير الكبير ج ١ ص: ١٦٥ الناشر: الشركة الشرقية للإعلانات).

- قال في المراج لأن طاعة الإمام فيما ليس بمعصية واجبة اه (رد المحتار على الدر المختار ج ٢ ص: ١٧٢ الناشر: دار الفكر للطباعة والنشر، بيروت).

- (امرالسلطان انما ينفذ) اي يتبع ولا تجوز مخالفته (رد المحتار ج ٤ ص ٣٨٢ مكتبه رشیديه کويته).

- مطلوب طاعة الإمام واجبة. (قوله: أمرُ السُّلْطَانِ إِنَّمَا يَنْفُذُ) اي يتبع ولا تجوز مخالفته (رد المحتار على الدر المختار ج: ٨ ص: ١٣٢ الرشیدیه).

- اتفق الائمة على: ان الإمام الكامل يجب طاعته في كل ما يأمر به، مالم يكن معصية، وعلى ان احكام الإمام ونائبه ومن ولاده نافذة. (الفقه على مذاهب الاربعة، كتاب الحدود ج ٤ ص ١٣٦٤ المكتبة الحقانية محله جنگ).

- وحينئذ تصبح القوانين والتکاليف التي تصدر عن الحاكم واجبة التنفيذ(الفقه الاسلامي وادله ج ٨ ص ٣١٢).

رسمی جریده

پوره پسی نمبر (۱۴۵۸)

(۱۴۰۳/۹/۵ - ۱۴۴۶/۵/۲۳)

گردد^(۹۱) و تمام قوانینی که از طرف عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالى تأیید یا توشیح نشده باشد و یا با این قانون مغایر باشد، ملغی است.^(۹۲)

شی^(۹۱) او قول هفه قوانین چی د عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالى لخوا تأیید یا توشیح شوی نه وي او یا له دی قانون سره مغایر وي، ملغی دی.^(۹۲)

(۹۱) وَأَمَّا الإِعْلَانُ فِي الْجَرَائِدِ فَلَمْ تَكُنْ أُوْرَاقُ حَوَادِثَ فِي عَصْرِ الْفُقَهَاءِ كَمَا هُوَ فِي زَمَانِنَا فَلَا يُوجَدُ بَحْثٌ فِي الْكُتُبِ الْفُقَيْعَةِ بِشَأنِ الإِعْلَانِ بِهَذِهِ الْوَاسِطَةِ . وَلِكِنَّ الإِعْلَانَ فِي زَمَانِنَا بِوَاسِطَةِ الْأُورَاقِ الْمُذَكُورَةِ أَيْضًا جَائِزٌ . وَلِكِنْ بِمَا أَنَّهُ لَيْسَ كُلُّ النَّاسِ يَقْرَءُونَ الْجَرَائِدَ وَيَعْرِفُونَ قِرَاءَتَهَا وَبِمَا أَنَّهُ لَا تُوجَدُ جَرَائِدٌ فِي كُلِّ مَجِلٍ فَيَجِدُ الْإِعْلَانُ أَيْضًا بِوَاسِطَةِ الْمُنَادِي فِي مَجَامِعِ النَّاسِ كَمَا قَالَ الْفُقَهَاءُ ... (در الحکام شرح الأحكام ج ۲ ص ۲۴۹ الناشر: دار الجبل).

(۹۲) - أن من يعرض عليه القانون يأخذ منه أمراً باتباع قانون من قبله بأن يكتب أمره باتباعه. التقريرات الرافعى على هامش ردمحتار ابن عابدين ج ۱۶ ص ۵۹۸ مكتبة دارالسلام، دمشق.

قال في المراج لأن طاعة الإمام فيما ليس بمعصية واجبة اه (حاشية رد المحتار على الدر المختار ج ۲ ص ۱۷۲ . دار الفكر للطباعة والنشر، بيروت).

. مطلب هل يبقى النبي بعد موت السلطان؟ لكن هل يبقى النبي بعد موت السلطان الذي نهى بحيث لا يحتاج من بعده إلى النبي جديد أفقى في الخبرة بأنه لا بد من تجديد النبي ولا يستمر النبي بعده وبأنه إذا اختلف الخصم في أنه مني أو غير مني فالقول للقاضي ما لم يثبت المحكوم عليه النبي وأطالب في ذلك وأطالب فراجعه.

. وأما ما ذكره السيد الحموي أيضاً من أنه قد علم من عادتهم يعني سلاطين لـ عثمان نصرهم الرحمن من أنه إذا تولى سلطان عرض عليه قانون من قبله وأخذ أمره باتباعه فلا يفيد هنا لأن معناه أن يتلزم قانون أسلافه بأن يأمر بما أمروا به وينهي عما نهوا عنه ولا يلزم منه أنه إذا ولـ قاضياً ولم ينهـ عن سماع هذه الدعوى أن يصـرـقـاضـيهـ منهاـ بمـجرـدـ ذـلـكـ وإنـماـ يـلـزـمـ منـهـ أـنـهـ إـذـاـ وـلـاهـ يـهـاـ صـرـيـحاـ ليـكـونـ عـامـلاـ بـاـتـرـمـهـ مـنـ القـانـونـ كـمـاـ اـشـهـرـأـنـهـ حـينـ يـوـلـيـهـ الآـنـ يـأـمـرـهـ فـيـ مـنـشـورـهـ بـالـحـكـمـ بـأـصـحـ أـقـوـالـ الـمـذـهـبـ كـعـادـةـ مـنـ قـبـلـهـ وـتـمـ الـكـلامـ عـلـىـ ذـلـكـ فـيـ كـتـابـنـاـ تـقـيـحـ الـحـامـدـيـةـ فـرـاجـعـهـ وـأـطـلـانـاـ الـكـلامـ عـلـىـ أـيـضـاـ فـيـ كـتـابـنـاـ تـبـيـهـ الـوـلـاـةـ وـالـحـكـامـ [رد المختار على الدر المختار ج ۵ ص ۴۲۰ الناشر: دار الفكر بيروت].

- أنهم صرخوا أن المباح في نفسه قد يصيـرـ حـرامـاـ من حـكـمـ الـأـمـيـرـ منـ جـهـةـ أـنـ اللـهـ أـمـرـ بـطـاعـهـمـ، فـقـالـ: {أـطـلـيـعـوـ اللـهـ وـأـطـلـيـعـوـ الرـسـوـلـ وـأـوـلـيـ الـأـمـرـ مـنـكـمـ} فـحـيـنـئـ لـوـرـأـ الـأـمـيـرـ أـنـ يـمـنـعـ النـاسـ عـنـ أـكـلـ شـيـءـ لـمـلـصـاحـةـ بـدـأـتـ لـهـ، يـجـبـ عـلـهـ أـنـ لـاـ يـأـكـلـوهـ، وـيـحـرـمـ عـلـهـمـ. إـلاـ أـنـ تـلـكـ الـحـرـمـةـ تـقـتـصـرـ عـلـىـ مـدـدـ إـمـارـتـهـ فـقـطـ، وـلـاـ يـتـجاـوزـهـ، فـهـيـ حـرـمـةـ مـؤـقـتـةـ. وـمـنـ هـذـاـ الـبـابـ تـحرـيمـ التـمـبـاكـ، فـإـنـهـ قـدـ نـهـيـ عـنـهـ بـعـضـ السـلاـطـينـ، فـاحـفـظـهـ. [فيـضـ الـبـارـيـ عـلـىـ صـحـيـحـ الـبـخارـيـ جـ ۲ صـ ۴۰۸ النـاـشـرـ: دـارـ الـكـتبـ الـعـلـمـيـةـ بـيـرـوـتـ - لـبـانـ].